

T.C.

**ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

ÇAĞDAŞ SERAMİK SANATINDA EV TEMASI

Yüksek Lisans Tezi

TUĞÇE GAMZE EĞE

Tez Danışmanı

Doç. Dr. YEŞİM ZÜMRÜT

Çanakkale - 2019

ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SERAMİK ANA SANAT DALI
SERAMİK PROGRAMI**

ÇAĞDAŞ SERAMİK SANATINDA EV TEMASI

Yüksek Lisans Tezi

**Hazırlayan
Tuğçe Gamze EĞE**

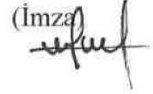
**Tez Danışmanı
Doç. Dr. Yeşim ZÜMRÜT**

Çanakkale – 2019

TAAHHÜTNAME

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Çağdaş Seramik Sanatında Ev Teması” adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını, özgünlüğünü ve bir başka mecraaya sunulmadığını, yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu ve yararlandığım kaynak ve verilerde hiçbir bir çarpıtma yapmadığımı belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

(Tarih) 19./07./2019

(İmza)

Adı ve SOYADI

Tuğçe Gamze Ege

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Tuğçe Gamze Ege 'ye ait **Çağdaş Seramik Sanatında Ev Teması** adlı çalışma, jürimiz tarafından Seramik Anabilim Dalı YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak oybirliği/oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

Üyeler

İmza

Prof.
Lerzan Özer

Doç. Dr.
Yeşim Karaman Zümrüt
(Danışman)

Doç. Dr.
Evren Karayel Gökkaya

Tez No : 10271945
Tez Savunma Tarihi : 10/07/2019

ONAY

Prof. Dr. Şerif KORKMAZ
Enstitü Müdürü

19.07/2019

4.

ÖZET

ÇAĞDAŞ SERAMİK SANATINDA EV TEMASI

Bu çalışma kapsamında seramik, resim, edebiyat, tiyatro gibi hemen hemen her sanat alanında kendine yer edinen ‘Ev’ teması ile bütünleşen aidiyet, kimlik, bellek kavramları üzerine üretilen sanat eserleri ve konunun çağdaş seramik sanatındaki yansımaları incelenmiştir. Tarihi süreçlerden günümüze kadar insanoğlunun yaşadığı ev, gerek siyasal, gerek toplumsal süreçlerden geçmiş, günümüz formuna erişmiştir. Standardizasyon ve kentleşme temelli olan bu değişimler, toplumları ve estetik algıları yıkıma uğratmıştır.

Kendi evine ve kimliğine yabancılaşan, aidiyet duygusu körelen birey, günümüzde toplumsal bir sorun haline gelmektedir. Kimliğin bir parçası olan evin kimliksizce değişime uğraması; toplumsal sorunların temelini oluşturmaktadır. Bu mikro sorun gün geçtikçe makrolaşmaktadır.

Araştırma dahilinde yapılan çalışmalar ev özelindeki değişimlerin etkilerini görünür hale getirip, malzeme ve imgeler üzerinden düşünmeyi, üretmeyi hedeflemektedir.

Ev teması biçim, anlam, duygu olarak sanatçılar için ilham kaynağı olmuştur. Bu temanın, farklı disiplinlerden sanatçıların eserlerinin yanı sıra, seramik sanatçılarının bakış açısıyla, çağdaş seramik sanatında gerek kavramsal gerek biçimsel olarak nasıl yer aldığı, sanatçının kullandığı malzeme ve teknik çeşitliliğin eserlere olan katkısı incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Ev, Barınma, Bellek, Form, Seramik.

ABSTRACT

HOUSE THEMES IN CONTEMPORARY CERAMIC ART

Within this study, artworks and reflections on contemporary ceramic arts produced on concepts of relation, identity and memory integrated with the “House” theme which has gained a place almost in every field of art such as ceramics, art, literature and theatre has been studied. While the artist reflects his/her soul speechlessly, he/she often uses the “house” theme in relation to self-expression. The house, where mankind has lived in throughout history, has passed from both political and social courses and has reached its current formation. These standardisation and urbanisation based variations have caused the societies and their aesthetic senses to corrupt.

The individual, who has been alienated to his/her own home and identity with a dulled sense of belonging, has currently become a social problem. The varying house, which is a part of the identity, constitutes the social problems. This micro problem becomes macro day by day.

Studies held within the research, aims to make the effects of the variances at home apparent, and to think and produce by materials and ideas.

For artists, the house theme has been a source of inspiration as image, meaning and feeling. Besides the artists’ artworks in different disciplines and according to the ceramic artists’ different point of views, the theme will be studied in what ways it appears in contemporary ceramic art both cognitively and formalistically, and also the materials used by the artist, and the technical varieties contribution to the artworks will be studied.

Key Words: House, Sheltering, Memory, Form, Ceramic

ÖNSÖZ

Yüksek Lisans Tezimde teorik ve kişisel çalışmalarımın oluşturulma aşamasında her zaman bana destek olan, yol gösteren ve her türlü imkanı, desteği sağlayan danışman hocam Doç. Dr. Yeşim Karaman Zümrüt'e ayrıca değerli hocalarım ve arkadaşlarıma ayrı ayrı teşekkür ederim. Bu yoğun süreci daima benimle paylaşan aileme anlayışı ve desteklerinden dolayı teşekkür ederim.

Tuğçe Gamze EĞE

Çanakkale, 2019

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT	ii
ÖNSÖZ	iii
İÇİNDEKİLER	iv
KISALTMALAR	vi
TABLolar	vii
ŞEKİLLER	viii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM EV TEMASI

1. Ev Teması	2
--------------------	---

İKİNCİ BÖLÜM TARİHSEL SÜREÇTE EV

2. Tarihsel Süreçte Ev	4
------------------------------	---

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM DİSİPLİNLER ARASI SANAT ALANINDA EV TEMASI

3. Disiplinler Arası Sanat Alanında Ev Teması.....	9
--	---

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM**ÇAĞDAŞ SERAMİK SANATINDA EV**

4.1. Charles Simonds.....	20
4.2. Enric Mestre	22
4.3. Füreyâ Koral	23
4.4. Hasan Numan Suçağlar.....	24
4.5. Hasan Şahbaz.....	25
4.6. Hayashi Yasuo	26
4.7. İnel İnal.....	27
4.8. Kim Ju-Ree.....	28
4.9. Mary Fischer.....	29
4.10. Nina Hole.....	30
4.11. Palma Babos.....	31
4.12. Robert Winokur.....	32
4.13. Yeşim Zümrüt.....	33

BEŞİNCİ BÖLÜM**EV KONULU ATÖLYE UYGULAMALARI**

5.1. Ev Konulu Atölye Uygulamaları.....	36
SONUÇ	53
KAYNAKÇA.....	54
ÖZGEÇMİŞ	58

KISALTMALAR**Böl.** : Bölüm**Çev.** : Çeviren**D.** : Dergi(si)**Der.** : Derleyen**Ed.** : Editör(ler)**Gzt.** : Gazete(si)**No.** : Numara**Nu.** : Number**p.** : Page**s.** : Sayfa**Vol.** : Volume

GÖRSELLER

Görsel No	Görsel Adı	Sayfa
Görsel 2.1.	Hayvan figürleri ile boyama-Lascaux Mağarası, https://ahmetustanindefteri.blogspot.com/2015/01/Cave-Art-Lascaux-Magarasi.html (Erişim Tarihi: 13.03.2019).	5
Görsel 2.2.	Çatalhöyük Evleri, https://seninmedyan.org/2018/02/19/tarih-onesi-donemin-efendisiz-kenti-catalhoyuk/ (Erişim Tarihi:13.03.2019).	6
Görsel 3.1.	Vincent Van Gogh,Theo'ya yazdığı mektuptaki odasının eskizi, http://www.wikiwand.com/tr/Vincent_van_Gogh%27un_Mektuplar%C4%B1 (Erişim Tarihi:21.03.2019).	10
Görsel 3.2.	Çocuk ev çizimi, https://onedio.com/haber/ilkokulda-resimdersinde-cizilen-behce-icindeki-ev-ile-ilgili-11-bilgi-469605 (Erişim Tarihi: 22.03.2019).	11
Görsel 3.3.	Uykusuz Dergi, Cem Güventürk 2019, Güventürk, , Uykusuz Dergi Süreli Yayın 601. Kişisel Arşivinden (Erişim Tarihi:15.03.2019).	12
Görsel 3.4.	Home Sweet Home, (Evim Güzel Evim),Kısa Animasyon, https://www.imdb.com/title/tt3641008/ (Erişim Tarihi: 27.03.2019).	13
Görsel 3.5.	One Week, (Bir Hafta), Kısa Film, 1920, https://www.imdb.com/title/tt0011541/ (Erişim Tarihi: 28.03.2019).	14
Görsel 3.6.	Eda Soylu- Anneannemin Evinden Kalanlar, Enstalasyon, 2018, https://www.edasoylu.com/remnants-from-my-grandmother-s-hous (Erişim Tarihi: 01.04.2019).	17
Görsel 3.7.	Evren Karayel Gökkaya "Kuşatma" 70x50 cm,2015,Tuval üzerine yağlıboya, http://lebriz.com/pages/exhibition.aspx?lang=TR&exhID=4764 (Erişim Tarihi:02.04.2019).	19
Görsel 4.1.	Charles Simonds, Dwellings (Konutlar),New York,1970, http://www.charles-simonds.com/dwellings.html (Erişim Tarihi: 01.05.2019).	21
Görsel 4.2.	Enric Mestre, Çevre İle Etkileşim, 22 x 24,5 x 28 cm, Seramik ve Alüminyum,2007, http://enricmestre.com/interaccion-con-el-entorno/# (Erişim Tarihi: 03.05.2019).	22
Görsel 4.3.	Füreyya Koral, isimsiz, Evler serisinden, 10x10x10cm, seramik, Sara Koral Aykar Koleksiyonu, http://www.mimarizm.com/etkinlikler/sergiler/fureya-nin-izinde_128818 (Erişim Tarihi:23.04.2019).	23

- Görsel 4.4.** Hasan Numan Suçağlar,Quarter,29x60x18 cm, Mixed Medya,2017, <https://www.hnsceramics.com/portfolio> (Erişim Tarihi:03.05.2019). 24
- Görsel 4.5.** Hasan Şahbaz, hs1105-01, 30x23, Seramik 2011, <https://www.galerisoyut.com.tr/hasan-sahbaz-2011/> (Erişim Tarihi: 29.04.2019). 25
- Görsel 4.6.** Hayashi Yasuo, Küçük Konuşma, 2014, 8.6 x 8.2 x 6.7 inç. Altta "Yasuo '14" imzalı ahşap bir kutu ile imzalandı, <https://www.japaneseceramic.com/new-blog/2018/10/15/n9qe1p6tut4eyb78rhngo94ape5t9t> (Erişim Tarihi: 01.05.2019). 26
- Görsel 4.7.** İnel İnal, “Kendi Şehrini Yarat”, Yerleştirme, 2009, <http://inselinal.blogspot.com/2010/01/cennet-mahallesinde-tasinabilir-sanat.html> (Erişim Tarihi: 29.04.2019). 27
- Görsel 4.8.** Kim Ju-ree, Peyzaj, kil, su, 400 x 400 x 50cm, Gyeonggi Uluslararası Seramik Bienali, 2015, <https://garlandmag.com/article/online-exhibition-intimate-immensities/attachment/juree-kim/>(Erişim Tarihi:05.06.2019). 28
- Görsel 4.9.** Mary Fischer, Barn with Sheds, Stoneware, slip and stain, 11" x 10"x 7.5", 2017, <http://www.snyderman-works.com/artists/mary-fischer> (Erişim Tarihi: 01.05.2019). 29
- Görsel 4.10.** Nina Hole, Uluslararası Seramik Festivali, Yeterlilik, Wales, 2009, http://ninahole.com/photo_gallery/photo_gallery4.html (Erişim Tarihi: 29.04.2019). 30
- Görsel 4.11.** Nina Hole, Small Houses, Küçük Evler, <http://ninahole.com/objects/Small%20Houses/index.html> (Erişim Tarihi: 29.04.2019). 31
- Görsel 4.12.** Palma Babos Gelecekte Anılar, Sırlanmış Porselen,1380 C, 2012, <https://www.aic-iac.org/en/member/palma-babos/> (Erişim Tarihi: 29.04.2019). 32
- Görsel 4.13.** Robert Winokur, Amerikan Evi,10x10x8 cm, Astar ile Tuzlu Sır,2003, http://robertwinokur.com/gallery_houses.html#32 (Erişim Tarihi: 06.05.2019). 33
- Görsel 4.14.** Yeşim Karaman Zümrüt, İstanbul’da Her Gün Karaköy’de Bir Gün,2011, Kişisel Arşiv (Erişim Tarihi: 18.05.2019). 34
- Görsel 4.15.** Yeşim Karaman Zümrüt, “Park Etmek Yasaktır!”, Kişisel Arşiv (Erişim Tarihi: 18.05.2019). 34
- Görsel 5.1.** Tuğçe Gamze Ege, Önce, 70x20 cm,1040 C, 2017, Kişisel Arşiv. 37

Görsel 5.2.	Tuğçe Gamze Ege, Şimdi,12x21 cm, 1040 C, 2017, Kişisel Arşiv.	38
Görsel 5.3.	Tuğçe Gamze Ege, Şimdi II, 20x24 cm, 1040 C,2017, Kişisel Arşiv.	38
Görsel 5.4.	Tuğçe Gamze Ege, Sonra, 21x10 cm,1040 C,2017, Kişisel Arşiv.	39
Görsel 5.5.	Tuğçe Gamze Ege, Göç, 30x100 cm, 1040 C,2017, Kişisel Arşiv.	39
Görsel 5.6.	Tuğçe Gamze Ege, Göç, Detay,2017, Kişisel Arşiv.	40
Görsel 5.7.	Tuğçe Gamze Ege, Anılar, Enstalasyon, 1040 C,2017, Kişisel Arşiv.	40
Görsel 5.8.	Tuğçe Gamze Ege, Lampworking Tekniği, Düzenleme,2019, Kişisel Arşiv.	41
Görsel 5.9.	Tuğçe Gamze Ege, Lampworking Tekniği, 2019,Kişisel Arşiv.	41
Görsel 5.10.	Fırından alınan camlar ve öğütülmüş cam taneleri, 2019, Kişisel Arşiv.	42
Görsel 5.11.	Makinede öğütülmüş şeffaf fırın cam tanecikleri, 2019, Kişisel Arşiv.	42
Görsel 5.12.	Yüzeysel ev kompozisyonu ve fırına girmeden önceki görünümü, 2019, Kişisel Arşiv.	42
Görsel 5.13.	Fırından çıkan ev kompozisyonu, 760 C, 2019, Kişisel Arşiv.	43
Görsel 5.14.	Fırlama Öncesi, 2019, Kişisel Arşiv.	43
Görsel 5.15.	Fırlama Sonrası, 2019, Kişisel Arşiv.	43
Görsel 5.16.	Ev kompozisyonları fırlama öncesi ve detay, 2019, Kişisel Arşiv.	44
Görsel 5.17.	Fırından alınan işler, 2019, Kişisel Arşiv.	45
Görsel 5.18.	Fırlama sonrası, 2019, Kişisel Arşiv.	46
Görsel 5.19.	İlk Evlerimiz, 38x75 cm, 760 C, 2019, Kişisel Arşiv.	47
Görsel 5.20.	İlk Evlerimiz, Detay, 2019, Kişisel Arşiv.	48
Görsel 5.21.	Dijital Ev Çizimleri, 2019, Kişisel Arşiv.	48
Görsel 5.22.	Fırlama öncesi şekillendirme aşaması, 2019, Kişisel Arşiv.	49
Görsel 5.23.	Gidenler, 30x15 cm, 680 C,2019, Kişisel Arşiv.	49
Görsel 5.24.	Seramik forma sedefli cam ile pencere yerleştirme, 2019, Kişisel Arşiv.	50
Görsel 5.25.	Seramik ve cam formların pişirimden önceki görünümleri, 2019, Kişisel Arşiv.	50

Görsel 5.26.	Seramik ve cam bünyenin fırına koyulma anı, 2019, Kişisel Arşiv.	51
Görsel 5.27.	Üfleme sırasında kırılan seramik bünye ve sıcak cam görünümü, 2019, Kişisel Arşiv.	51
Görsel 5.28.	Seramik form şekillendirme süreci, 2019, Kişisel Arşiv.	51
Görsel 5.29.	Pencere boşluklarına cam üflenen seramik formlardan detay, 2019, Kişisel Arşiv.	52
Görsel 5.30.	Güz Evleri, 25x17 cm, 530 C, 2019, Kişisel Arşiv.	52

GİRİŞ

Evlerin kökeni tarihsel dönemler ile birlikte gelişim ve dönüşüm göstermiştir. Tarihi geçmişiyse evler ne zaman, nerede ve neden ortaya çıktı? Tarihsel dönemlerdeki gelişimi ve yaşamlarımıza katkısı nedir? Bugün nüfus artışıyla birlikte barınma ihtiyacı dünyada büyük bir sorun haline gelmiştir ve bununla da bağlantılı olarak 'ev', ister istemez bilimde, felsefede, sosyolojide özne olduğu gibi, tüm sanat dallarında da sanatçıların imgelerine konu olmuştur.

İnsanoğlunun kendini yaratma ve var olma çabası, hayatta kalma ve korunma içgüdüleriyle birlikte, güvenli bir mekan arayışını da beraberinde getirmiştir. İlk olarak mağaralarda yaşam bulan insan, en başta ölümden, acıdan, doğanın baskısından kaçmak için sığındığı bu mekanı, zamanla yaşam alanı evi haline getirmiştir.

Ev kavramı, ilkel dönemde dışarıya kapalı bir görüntü sergilemesine rağmen, doğanın bir parçası ve insana dair olma özelliğini de korumayı başarmıştır. Ancak hızlı ve kontrolsüz kentleşmenin etkisiyle, içinde barındırdığı her türlü nesne, eşya, aile, komşu, rahatlık, huzurlu ve güvenli alan olma temsili özelliklerinin, içi boşalarak bir tür izole doku halini almıştır.

Ev, kimi zaman aidiyet, kimi zaman koruyucu bir alan, kimi zamanda yaşamsal faktörlerin ışığında korku ve endişelerimizi, anılarımızı barındırır. Doğumdan ölüme kadar yaşamın gerçekliği olan ev kavramı, tüm günlük ve sıradan nesnelere, olayları, imgeleri ile zihnimizin duvarları olmayan mekanı oluşturur. Ev edebiyattan resime kısacası, plastik ve görsel sanatlarda biçimsel ve kavramsal pek çok olarak sanatçının konusu olmuştur. Tez kapsamında ev temasının, disiplinler arası sanat alanlarındaki, sanatçının konusu olarak karşımıza çıktığı eserleri ve çağdaş seramik sanatındaki örnekleri incelenmiş, bu bağlamda özgün önermeler yapılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

EV TEMASI

Ev insanoğlu için temel bir barınaktır. Duygusal ve fiziksel olarak iki şekilde tanımlayabileceğimiz ‘ev’, fiziksel olarak; insanların içinde oturduğu mağara duvarları, taş duvarlar, beton ya da ağaç gibi var olduğu döneme, coğrafyaya, iklime bağlı olarak şekillendiği malzeme ile kapalı, simgesel bir sığınaktır. Duygusal olarak, maddi manevi sıcaklığı, huzuru, mutluluğu, yaşamı, kendi gibi olunan yuvayı ifade eder.

Bachelard ev hakkında: “Ev olmasa, insan dağılmış bir varlık olurdu. Ev, insanı gökten inen fırtınalara karşı koruduğu gibi, yaşamdaki fırtınalara karşı da ayakta tutar. Ev hem beden hem de ruhtur. İnsan varlığının ilk dünyasıdır”¹. Bir yeri ev yapan bütün kimliği ile kapı, duvar, pencere ve çatıdır. Kimi zaman içinde anılar ile saklandığımız koruyucu bir tabaka, kimi zaman benliğimizi bulduğumuz bir mekandır. Dünyanın neresinde olursak olalım, tüm dillerde tüm sözlüklerde ortak olandır. Dışarıdan bakıldığında beton yığınları gibi gözüken, içeriye girildiğinde benliğimiz ile bulduğumuz bizi biz yapan olgudur. Evin bize sunduğu alan, duvarların ve çatısının sınırladığı boyut kadar küçük, bizim ise düşünsel olarak dışına çıkabileceğimiz kadar büyük olabilir.

Barınmak için kullanılan mekan isimlendirilmesinde farklı kelimeler kullanılmaktadır. Konut insanların yaşadığı binaları ifade ederken ev ise bir yere ait olma duygusunu tanımlamakta ve güçlü duygusal çağrışımlar içermektedir².

Ev kendimizi güvende hissedebileceğimiz ve dış dünyadan kaçıp özgürlüğümüze kavuştuğumuz bir yerdir. Konut ise daha teknik bir kavram bir nesne, rutin bir olguyu çağırır. Evlerin bir araya gelmesi ile kentler oluşur.

Tarihin farklı dönemlerine ait fiziksel, sosyal ve kültürel katmanların tarihsel bir süreklilik içinde üst üste yığılması sonucu oluşan fiziksel, mekansal ve sosyal bir ortam olarak tanımlanan kent, sosyal etkinlikler için bir tiyatro sahnesidir ve kullanıcının anıları, kentin kültürel, sosyal, fiziksel vb. değerini oluşturur³.

1 Gaston Bachelard, Mekânın Poetikası, İthaki Yayınları, İstanbul 2013, s. 37.

2 Makbule Şiriner Önver, Konut ve Konut Politikası, IJopoc Yayıncılık, 2016, s.9.

3 Ayşe Sağsöz ve Selda Al, Kent İçinde Bir Yapı, Yapı İçinde Bir Kent, Sanat Tarihi Dergisi, Ekim 2013, Cilt:22, ss.91-109, s.93-94.

Çizgen kent için şöyle demiştir: “Kent imgesinden anlaşılan, o kentin genel görünümüyle yaşam tarzıdır. Sokakları caddeleri, parkları, heykelleri, kütüphaneleri, halkın bir arada bulunduğu mekanları, insanların giyimi ve davranış biçimleri, kentin mimarisi bize bir görüş ve duyuş verir. Biz böylece bir kenti sever onunla bütünleşir ve ondan nefret ederiz⁴.”

Kentlerin yapı taşı olan evlerin içinde olup bitenler, sevinçler, üzüntüler, kavgalar, kahkahalar hepsi bu evlerin içinde duvarlarında asılı kalmıştır. “Keşke duvarların dili olsa da konuşsa” dediğimiz evler, kendi duruşu ile zamana karşı direnerek bir tavır sergilemektedir. Günümüzde ne yazık ki artık sadece terk edilmişliğini görüntüleyebildiğimiz, eski yaşanmışlığın temsili evlerin sahip olduğu farklı değerleri modern kentlerle ilişkilendirilmek çok doğru olmayacaktır. Sürekli ilerlemenin beraberinde getirdiği terk edilmişlik bir yanda, gelecek ile birlikte eski-yeni arasında köprüyü yıkmadan, geçmişin varlığını sürdürmesi şimdi ile bağ kurabilmesi önemlidir. Küçük Prens’in de belirttiği gibi: “Bağ kurduğun her şeyden ölene kadar sorumlusun”⁵.

Çocukluktaki anılarımızı ilk günkü gibi hatırladığımız; komşular, sokak satıcıları, mahalle bakkalı ile belleğimizde yer eden ‘ev’ kavramı, adeta bedenimizin vazgeçilmez bir parçası haline gelmiştir.

Doğumdan ölüme kadarki süreçte, insan huzur içinde yaşayacağı ve tüm sorunlardan arınacağı bir yuvaya ulaşma arayışı içerisinde. Ev bizimle birlikte büyüyen, gelişen, bizi her şeyden koruyan anaç bir yapıdır. Psikolojik olarak pek çoğumuz için ilk evimiz annemizdir.

Hızlı dönüşüm süreçleri sindirilmeden, sürekli karmaşıklığın ve çirkinliğin hızla geliştiği ve değişen bir toplumun ortaya çıktığı sıkışmışlık çağında yaşamaktayız. Yeşilin griye dönüştüğü günümüzde, modern insan evsiz kalmıştır. Ev zamanla anlamını yitirmiş, yığınlar olarak görülmeye başlanmıştır. Birçok ev kontrol dışına çıkmış engellenemeyen çarpık yapılaşma içerisine girmiştir. Düzen ve denge bozukluğu, evlerin kimliğini olumsuz yönde etkilemiştir. Bu döngü içerisinde evler, geçmişten günümüze kadar birçok evreden geçmiş ve insanoğlu milyonlarca yıldır yaşadığı çevreyi sürekli değiştirmiştir. Farklı görünümlemlerle karşımıza çıkan evlerin, tarihsel süreçteki dönüşümü konu bütünlüğü açısından ele alınmalıdır.

⁴ Nevval Çizgen, Kent Ve Kültür, Say Yayınları, İstanbul, 1994, s.19.

⁵ Antoine de Saint-Exupery, Küçük Prens, Çev: Tomris Uyar, Cemal Süreya, Can Çocuk Yayınları, İstanbul 2015, s.82.

İKİNCİ BÖLÜM

TARİHSEL SÜREÇTE EV

Tüm tarihsel süreçlere bakıldığında, insanlar yüzyıllardır hep kendi özel alanlarını yaratma çabası içine girmiştir.

İnsanın yeryüzünde ortaya çıkışıyla birlikte barınma serüveni de başlamıştır. Süreç içerisinde ihtiyacını karşılamak için kullandığı, inşa ettiği barınakların/konutların nitelikleri değişiklik göstermiştir. Ama değişmeyen insanın “başını sokacak bir yer” ihtiyacı olmuştur⁶.

İnsanoğlunun yaşadığı evrende barınmaya odaklı mekan inşa etmesi, içgüdüsel bir dürtüdür.

İnsan, fiziki yapı olarak hayatını herhangi bir tabii çevrede olduğu gibi sürdürebilmek için donatılmış değildir. Vücut donanımı hayvanlara göre yetersizdir. Soğuğa karşı vücut ısını korumak için aylar gibi kalın bir posta sahip değildir. Gövdesi ne kaçmaya, ne kendini savunmaya, ne de avlanmaya çok uyumlu sayılmaz. Bir tavşan ya da deve kuşu kadar hızlı koşamaz. Kaplan gibi renk barınağı, kaplumbağa ya da yengeç gibi kabuğu yoktur. Havalarda uçmaya kanatları da yoktur. Gözleri de bir kartalın gözleri gibi keskin ve uzak mesafeyi görebilecek yapıda değildir. Ancak bütün bunlarla birlikte insan, tüm canlılara oranla çok çeşitli çevre ve şartlarda hayatını sürdürebilmiş, üretken olmuş, kendisinden türlü yönlerle güçlü olan hayvanları alt etmeyi başarabilmiştir. Ateşi kullanmış, alet ve barınaklar hazırlamış, yiyeceğini temin etmiş ve kendisine yaşanabilir ortamlar hazırlamıştır⁷.

Bu doğrultuda insanoğlu; yaşamını sürdürebilmek için sürekli bir arayış içerisine girip kendini geliştirmeye yönelmiş, korumaya çalışmıştır. İnsan, ilk olarak barınmak için doğada hazır bulduğu ağaç kovukları, sazlık, kaya altı sığınağı gibi yerlerde yaşam sürmeye başlamış, zamanla iklim değişikliği, doğal afetler ve vahşi yaşamın getirdiği zorluklar çerçevesinde korunmak için kendini güvende hissedebileceği mağaralara sığınmıştır. Tarihsel süreçlere bakıldığında insan, ilk mağaralarda yaşam bulmuştur.

Mağaralar insanlar tarafından barınak olarak kullanılmadan önce hayvanlar tarafından korunma alanı olarak kullanılmıştır (Fairfield, 1916:211)⁸.

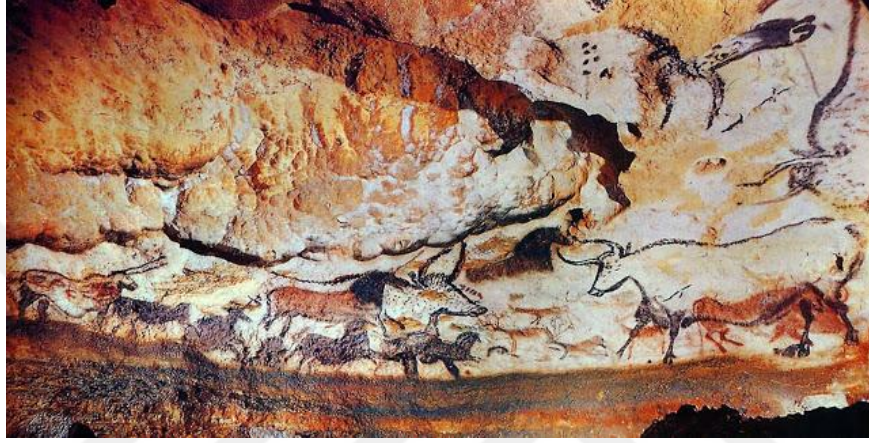
6 Makbule Şiriner Önver, a.g.e. , s.5.

7 Yüksel Arslantaş, Paleolitik Ve Mezolitik(Epi-Paleolitik) Çağ'da Barınma, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,2014, Cilt:24, ss.319-343, s.319.

8 Yüksel Arslantaş, a.g.e. , s.321.

İnsanlar ilk olarak, karanlık, ürkütücü ve soğuk bir mekan olan mağaraların ağızlarına yakın yerlerde yaşamışlardır. Ateşin bulunmasıyla birlikte ısınma, yemek hazırlama ve vahşi yaşamdan korunma gibi temel ihtiyaçlarını karşılayabilmiş, mağaraların daha da derinlerine yayılmışlardır.

Barınakları olan mağara duvarlarına resimler yaparak, aslında pek de farkında olmadan sanatın ilk adımlarının atılmasına sebep olmuş, zaman içerisinde de mağaraya farklı anlamlar yükleyerek, onu sembolik bir mekâna dönüştürmüşlerdir⁹.

Görsel 2.1. Hayvan figürleri ile boyama, 'Lascaux Mağarası'.

İnsanın kendini, yaşadığı yeri, düşünme biçimini yeniden yaratma sürecinin 40 bin yıl öncesine dayandığı varsayılmaktadır. Bu varsayım; kendini yaratma ve var olma süreci, her şeyden önce insanın güvende olma duygusuna ve dolayısıyla güvenli bir mekân arayışı çabasının başladığı zamana dayandırılmaktadır. Bu bağlamda Altamira ve Lascaux mağaraları insanın yaşadığı yeri yani kendini yeniden yaratma çabalarının ilk önemli düşünme ve sanat ürünlerinin bulunduğu mekânlar olarak anılır¹⁰.

Çevre koşullarına karşı güçlü olma isteği, insanoğlunu başka arayışlara itmiştir¹¹. Toplumsal yaşama geçiş ile birlikte mekanlar daha da önem kazanmış, farklı mekansal kurgular oluşmaya başlamıştır. Zamanla malzeme yetersizliği, kıt kaynaklar, nüfus artışı, doğal afetler, tüketim ve ihtiyacın artması ile birlikte ilk sistemli konut yapılarına geçiş başlamıştır. Yerleşimlerin oluşum nedenleri genel olarak 4 maddede sınıflandırılmıştır. Bunlar:

- 1.Uygun iklim koşulları ve coğrafya,
2. Su kaynaklarına ve jeolojik kaynaklara yakınlık,

⁹ Çetindağ Gülda, Türk Kültüründe Mağara Motifi, 2008, s.444.

¹⁰Leyla Elif Avşar, Kozmik Ev Enstalasyonları, Ankara 2011,s.6.

¹¹ <https://www.corumbloktugla.com/index.php/bilgi-bankasi/tuglanin-tarihi> (Erişim Tarihi: 13.03.2019).

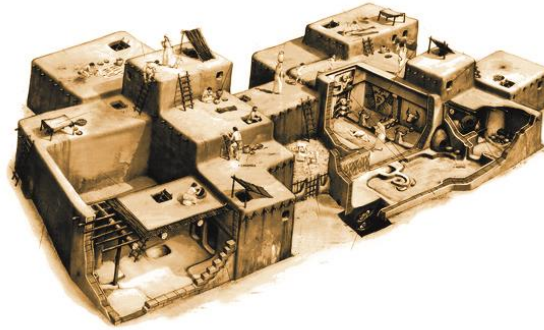
3.Toprağın malzeme olarak kullanılması, verimliliği ve tarım,

4. Savunma-barınma bakımından uygun bir konuma sahip olmasıdır.

Tarih boyunca konut inşası, ağaç kovuklarından mağaralara, mağaradan ahşap kulübelere, çadırlara sonra da kerpice doğru evrilmiştir. Yapı olarak yuvarlak, oval, köşeli dörtgen gibi geometrik biçimler kullanılmıştır. İlk zamanlarda birbirinden uzak yapılan evler zamanla bitişik bir kurguda oluşturulmaya başlamıştır.

İnsanoğlu ilk kez Neolitik Dönem’de (M.Ö. 8000–5500), doğa ile ilişkisini kendi lehine çevirmeyi başarmış, üretimle birlikte gelen yerleşik yaşam, köylerin ve giderek kentlerin kurulmasına yol açmıştır. İnsanların göçebe hayat tarzından yerleşik düzene geçilmesiyle de yavaş yavaş ilk köy toplulukları ortaya çıkmıştır. Güneşte kuruyan çamurun sertleşmesinin öğrenilmesiyle ilk evler, daha sonra da kilin pişirilmesiyle çanak çömlek yapımı gelişmiştir¹²

Yerleşik yaşamın getirdiği düzen, hayvanların evcilleştirilmesi ile birlikte ihtiyaçların artması Neolitik Dönem insanını kapsamlı bir şekilde yeni arayışlara, yeni üretimlere ve yeni mimari yapı arayışına yönlendirmiştir. Neolitik dönemin ilk yerleşik düzene geçiş örneği olan Çatalhöyük evleri incelendiğinde;

Görsel 2.2. Çatalhöyük Evleri.

Yaklaşık 9400 yıllık geçmişi olan höyüğün mimarisi ilgi çekicidir. Bir ailenin evdeki yaşam süresi bittiğinde ev toprakla doldurulmuş, üzerine yenisi yapılmıştır. Yeni evlerin sürekli yapılması ile günümüzde 21 metre yüksekliğe sahip höyük oluşmuştur. Höyük’te 18 yapı katı açığa çıkarılmıştır. Bina yapımında kullanılan malzeme kerpiç, ağaç ve kamıştır. Tavan üst örtüsü kamış üzerine sıkıştırılmış kil topraktır. Evler tek katlı olup, eve giriş damda açılan bir delikten, merdivenle olmaktadır. Her ev bir oda ve bir depodan oluşur. Odaların içinde dörtgen ocaklar bulunmaktadır. Duvarlar sıvalıdır, sıva üzeri beyaza boyandıktan sonra sarı, kırmızı ve siyah tonlarda

¹² Malkoç Yiğit ve Sönmez Türel, İlkçağlardan Günümüze Anadolu’da Açık Mekanın Evrimi, Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi, 2006, 3(2), s.188.

resimler yapılmıştır. Orijinal boğa, koç ve geyik başlarının sıkıştırılmış kil ile konserve edilerek duvarlara aplike edildiği anlaşılmaktadır. Bu temaların yanında rölyef halinde insan figürleri ile hayvan figürleri de görülmektedir¹³.

Tarımla elde edilen ürünlerin saklanması ve nüfus artışı ile çoğalan bu planlı evler, avlu ve depoların oluşmasına zemin hazırlamıştır. Burada görülen penceresiz dış duvarların, savunma amaçlı olduğu varsayılmaktadır. Çatalhöyük evlerinde yerleşim dışı tamamen kapalı, bitişik düzende kerpiçle inşa edilen yapılardan oluşmaktadır. Evlerin birbirine bitişik yapılması nedeniyle sokaklar mevcut değildir. Giriş çatıdan sağlanmaktadır.

Evlerin bitişik olmasına dair Hodder'un yorumu şu şekildedir: "Evler arasındaki benzerliğin yüksek olması, dip dibe denecek kadar bitişik olmaları ve birinin eve girmek için başkalarının evinden geçmesinin gerekmesi bakımından Çatalhöyük sıkı örülmüş bir topluluktan diyebiliriz." Bu konuya dair başka bir yerde ise "yerleşim yerinin genel ortak kimliği, Çatalhöyük'teki evlerin bitişik örüntüsünden anlaşılabilir. Ayrıca bu bitişikliğe rağmen eve dayalı özerklik ön plandadır¹⁴" demiştir.

Neolitik Dönemde göçebe yaşamdan yerleşik düzene geçiş sürecinde, yerleşim alanlarındaki gelişmeler devam etmiştir. Köy mimarisi tarzında barınma ve korunma gibi ortak bir amaca hizmet eden kalıcı barınaklar yapılmaya başlanmıştır¹⁵. Bu yapılar artarak köyleri oluşturmuş, zamanla nüfus artması, hayvanların evcilleştirilmesi ve tarımın çoğalması ile ihtiyaçlar doğrultusunda kentler kurulmaya başlamış ve günümüze kadar da ulaşmıştır.

Başlarda, insan kendini toplamak ve kendine gelmek için, varlık olarak bedenini doğadan ayırması gerekmiştir. Daha sonraki anılarında bu olay doğadan uzaklaşma itkisi şeklinde yankılanıp, tekrarlanacaktır. Doğanın insandan daha güçlü olma gerçeğini ise, ondan ancak kaçarak kabul etmiştir. Yoksa doğa onu tekrar yakalayıp yutacak şartlar sağlayacaktır¹⁶.

Böylece insan doğadan kaçıp kendine yeni bir koruyucu alan yapıp fiziksel ve ruhsal olarak oraya sığınmıştır. Evrende yaşayan diğer tüm varlıkların da kendine ait bir evi vardır. Sığındıkları alanları korunmaya ve yaşamlarını sürdürmeye odaklı inşa etmiş olsa da insanoğlunun zaman ile bu düşünce yapısı değişmiştir. Düşünme eylemi ile diğer canlılardan ayrılan insan, eve farklı tasarımlar katarak yaşadıkları mekanı, eve yuvaya dönüştürmeye

¹³ <https://www.kulturportali.gov.tr/portal/catalhoyukneolitikkenti> (Erişim Tarihi: 13.03.2019).

¹⁴ Güven Gökdere, Tarih Öncesi Dönemin Efendisiz Kenti: Çatalhöyük, Meydan Gazetesi, 2018, Sayı 43.

¹⁵ Türkan Kejanlı, Anadolu'da İlk Yerleşme ve Kentleşme Eğilimleri, Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları, 2005, s.90.

¹⁶Neslihan Kıyar, İlkel Us Ve Sanat Algısı Bağlamında Tabula Rasa Kurgusu, Sanat Dergisi, 2013, s.137.

başlamıştır. Dönüşen ve değişen bu eve resimler yaparak mekanı benimsemiş olup; barınma ihtiyacının dışında daha işlev odaklı bir yuvaya dönüştürmüştür.

Bu durum, insanın dış mekana yeni anlamlar yüklemesine neden olmuştur¹⁷. Önceleri küçük topluluklar halinde yaşayan insanlar, zamanla büyük topluluklar meydana getirerek kentleri oluşturmuştur. Kentler, ilk ortaya çıktıkları tarihten itibaren büyük bir değişim geçirmiştir. İnsanoğlunun eski çağlarda doğaya ve onun ortaya koyduğu koşullara büyük ölçüde tutsak olması, çeşitli yapıda uygarlıkların doğup gelişmesine yol açmıştır.

Her ne kadar insanların ilk yerleşik düzende ortaya koydukları yapı toplulukları, bugünkü anlamda kentler olmasa da bugünkü kent düzeyinin prototipi olarak kabul edilebilirler Naumann (1991)¹⁸.

Sonuç olarak, tarihsel sürece baktığımızda medeniyetlerin yüzyıllarca süren çabalarıyla birlikte, toplumların gelişmesine paralel olarak 'ev' in de geliştiği görülmektedir.

Bu bölümde disiplinler arası sanat alanlarında pek çok sanatçının teması haline gelen ev'in, tarihsel süreçte barınma ve korunma ile başlayan, ihtiyaçlar ve çağın getirdikleri ile şekillen süreci konunun sınırlılıkları içinde incelenmiştir.

¹⁷ Malkoç Yiğit ve Sönmez Türel a.g.e. , s.187.

¹⁸ Türkan Kejanlı, a.g.e. , s.96-97.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

DİSİPLİNLER ARASI SANAT ALANLARINDA EV TEMASI

Sanat, en genel anlamıyla yaratıcılığın ve hayal gücünün ifadesi olarak anlaşılır. Tarih boyunca neyin sanat olarak adlandırılacağına dair fikirler sürekli değişmiş, bu geniş anlama zaman içinde değişik kısıtlamalar getirilip yeni tanımlar yaratılmıştır¹⁹.

Dillerin nasıl doğduğunu bilmediğimiz gibi, sanatın da nasıl doğduğunu bilmiyoruz. Eğer tapınak ve ev inşası, resim ve heykel yapımı veya dokuma gibi etkinlikleri sanat sayarsak, dünyada sanatçının bulunmadığı tek bir topluluk yoktur²⁰.

Sanatçının söyleyeceği bir şey olmalı; çünkü amaç bir formda ustalaşmak değil formu içsel anlamına kavuşturmak.²¹ Her bir sanatçının kendince ifade ettiği bir söylemi vardır. Sanatçı tinsel olarak arayışlar içerisine girip izleyiciye vermek istediği mesajı iletir. Aslında hiç olmayan bir şeyi bize sunmaz, daima var olan sorunları farklı bakış açıları ile gün yüzüne çıkarıp mesajlar vermeye ve çözüm yolları aramaya çalışır.

Ressam Van Gogh kardeşi Theo'ya 1888 yılında yazdığı mektubunda yatak odasını şu şekilde betimlemiştir;

Sevgili Theo,

Çalışmalarımın ne yönde geliştiği konusunda hiç değilse bir fikir verebilmek için sana küçük bir eskiz gönderiyorum sonunda. Bugün oldukça iyiyim. Gözlerim hala yorgun gerçi, ama aklıma yeni bir resim fikri geldi, eskizini çizmeden edemedim. İşte bu. Otuz numara bir tuval olacak bu da.

Bu kez yalnızca yatak odamı yapacağım ama burada her şeyi renkle vereceğim; her şeyi basitleştirerek daha görkemli hale getirmek ve genelde bir dinlenme ya da uyku izlenimi bırakmak istiyorum. Kısacası, bu tabloya bakanın beyni, ya da daha doğrusu, imgelemi dinlenmeli.

¹⁹<https://dmrzezgi.wordpress.com/sanat-nedir/> (Erişim Tarihi:20.03.2019).

²⁰ E.H. Gombrich, Sanatın Öyküsü, (Çev. Erol Erduran; Ömer Erduran), Remzi Kitabevi, İstanbul 2009, s.39.

²¹ Wassily Kandinsky, Sanatta Ruhsallık Üzerine ,(Ed. Şenol Erdoğan), Altıkırbeş Yayın, İstanbul 2010, s.111.

Görsel 3.1. Vincent Van Gogh, ‘Theo’ya yazdığı mektuptaki odasının eskizi’.

Duvarlar soluk menekşe rengi. Yer kırmızı karolardan oluşuyor.

Karyolanın ve sandalyelerin ahşap kısımları taze tereyağı sarısı, yatak çarşafı ve yastıklar limon yeşili.

Yatak örtüsü kızıl. Pencere yeşil.

Tuvalet masası turuncu, lavabo mavi.

Kapılar leylak rengi.

Ve hepsi bu kadar -kepenkleri kapalı olan bu odada başka bir şey yok.

Eşyaların geniş çizgileri gene dokunulmazlığı olan bir dinlenme havası ifade etmeli. Duvarlarda bir iki tablo, bir ayna, bir havlu ve birkaç giysi.

Çerçeve, resimde hiç beyaz bulunmadığı için, beyaz olacak.

Zorlamalarla içine itildiğim sevimsiz dinlenme döneminin öcünü alacağım böylece²².

Van Gogh mektubunda kendi imgesindeki yatak odasını, içindeki sakinlik ve eşyalar ile birlikte olabildiğince gerçekçi bir şekilde yansıtmaya çalışmıştır. Sanatçı içine zorla itildiğini vurguladığı sevimsiz dinlenme dönemini, bizlere dinlenme ve huzuru çağrıştıracak odaya dair detaylarda renkler üzerinden tekrar kurgulamıştır. Bu odaya baktığımızda kendimizi evimizdeymişiz gibi hissetmemizi sağlamış ve burada bir yaşanmışlık, bir sığınma alanı oluşturmuştur. Odanın içindeki eşyalar ile birlikte sanatçıyla beraber sandalyeye oturduğumuzu, yatakta uyuyabildiğimizi hissedebilmekteyiz.

²² Vincent Van Gogh, Theo’ya Mektuplar. (Çev. Pınar Kür), Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2013, s.207-208.

İnsan bir şeyin değerini tam anlamıyla ancak o gözden kaybolunca anlar. O şey ya tamamen kaybolunca ya da bakıma muhtaç hale gelince²³ ... Evimizden ayrıldığımızda uzak bir tatile çıktığımızda hemen evimizi özleriz. Ve eve ulaştığımızda evin verdiği huzuru hiçbir şeye değişmeyiz. Bu his evden taşındığımızda da oluşur ve hep kendimizi ait hissettiğimiz evi özleriz.

İzci'nin dediği gibi: "Burası benim en eski evim. Yokluğa karışalı ise çok uzun yıllar oldu. Ama gözlerimi yumduğumda her şey yerli yerinde duruyor: Sokak kapısından bir basamak inip bahçeye giriyorum."²⁴ Tüm benliğimiz, kimliğimiz, anılarımız o evde, evlerde şekillenir ve zamanla o evin kalıbına gireriz.

Çocukluk resimlerine baktığımızda genelde evler hep tek tiptir. Tüten bir bacası ile kırmızı çatılı tek katlı evin, gökyüzünde mutlaka güneşi ve martıları vardır. El ele tutuşmuş aile düşlenen o kırmızı çatılı evde özlemini duydukları hayatı yaşar ve hep mutludur.

Görsel 3.2. Çocuk ev çizimi.

Evin basitçe yuva olmaktan çıkıp, çeşitli tüketim imgeleriyle karmaşık bir tasarım problemine dönüşümü, basit ev imgesi eşliğinde eve dönüş özlemini tetikler. Üçgen çatısı, iki göz penceresi, tam simetri eksenindeki kapısı, giriş yolu ve bahçesinde ağacıyla çocukluk resimlerimizdeki ev, artık arzuladığımız sahip olmak istediğimiz imkânsız nesnedir²⁵.

Çocuk algımızın ötesinde, bilinçaltımızda duygularımızla şekillenen ev teması, birçok sanat alanında olduğu gibi resimsel ve mizahi bir anlatım dili olan karikatür sanatında da ele alınmıştır. Görsel bir iletişim aracı olan karikatür, geçmişten gelen kültür birikimi ve

²³ Bauman Zygmunt, Kimlik, Herkit Yayınları, 2017, s.59.

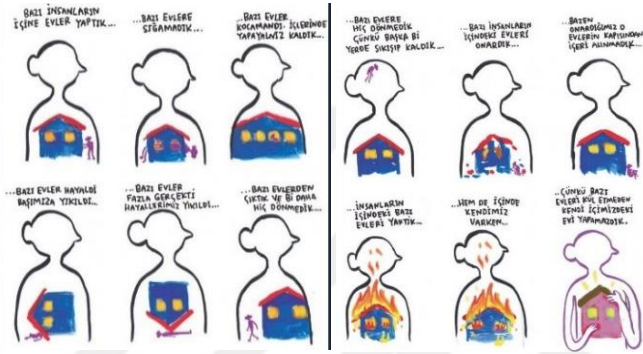
²⁴ Adil İzci, Evler Sokaklar Kitabı, Yitik Ülke Yayınları, 2010, s.18.

²⁵ Artun Nur; Ojalvo Raysi (Der.). Ali Artun (Ed.). Arzu Mimarlığı, Mimarlığı Düşünmek ve Düşlemek. İletişim Yayınları, İstanbul 2012, s.96.

gerçekçi bakış açısı ile yaşananları anlamlandırmış, çizginin yalın gücünü kullanarak güncel olanı eleştirel bir dil ile yorumlamıştır.

Hıfzı Topuz'a (1986) göre karikatür: "Bir durumun özüdür. Gereksiz olanın bir cümleye, bir tutuma, bir düşünceye, bir konuya indirgenmesidir. Karikatür günlük yaşamın bir enstantanesi, bir mikro sahnesidir. Amacı, yaşamın anahtar anını yakalamaktır."²⁶

Günümüz karikatür sanatçılarından Cem Güventürk en yalın haliyle ev temasını işlediği karikatüründe, öz anlatım biçimlerini kullanarak okuyucuların iç seslerinin derinliklerine hitap etmiştir.

Görsel 3.3. Uykusuz Dergi, Cem Güventürk 2019.

Bazı insanların içine evler yaptık..

..Bazı evlere sığamadık..

..Bazı evler kocamandı.. İçlerinde yapayalnız kaldık..

Bazı evler hayaldi başımıza yıkıldı..

..Bazı evler fazla gerçektir hayallerimiz yıkıldı..

..Bazı evlerden çıktık ve bir daha hiç dönmedik..

..Bazı evlere hiç dönmedik çünkü başka yerde sıkışıp kaldık..

..Bazı insanların içinde evleri onardık..

..Bazen onardığımız o evlerin kapısından içeri alınmadık..

..İnsanların içinde bazı evleri yaktık..

..Hem de içinde kendimiz varken..

..Çünkü evleri kül etmeden kendi içimizdeki evi yapamazdık²⁷..

Sanatçı burada evi içi boş bir kavram ve meta olmaktan çıkarak ona çok daha derin anlamlar yüklemiş, tamamen ütöpik bir düzeye taşımıştır. Bizi bir anda zaman çemberinin

26 Mahmut Çiftçi; Mehmet Birinci, Karikatürler Üzerinden Toplumsal Değişimi Anlamak, Sayı:13,2018,s.128.

27 Cem Güventürk, 2019, Uykusuz Dergi Süreli Yayın 601 (Erişim Tarihi:15.03.2019).

içinde döndürüp, bazı kederli anımsamalar ile sürekli bir yerlere ait olma hissimizi çağrıştırmış, ruhumuzdaki ev kavramına seslenmiştir. Bauman'ın da sorguladığı gibi kimlik bize verili olarak mı gelmiştir? Yoksa kimliğimiz hayat boyu inşa ettiğimiz bir şey midir?²⁸ Doğduğumuzdan bugüne kadar kendi benliğimizi oluşturma çabası içerisinde düşlerimizdeki ev ile şekillenen kimliklerimiz yine evler ile temellenmiştir.

“Home Sweet Home” adlı on dakikalık kısa animasyon filminde ise içinde insanların olmadığı ve bir zamanlar yaşayanların karakterlerine bürünen kişileşen kimlik kazananlar artık evlerdir. Evlerin yalnızlığa olan yolculuğunu konu alan filmde, yüzleşmek zorunda kalınan yok olma kavramının ağırlığı ile tüm yaşanmışlıktır. Film, insanların olmadığı ya da görülmediği bir evrende yer alan, terkedilmiş -sadece evlerin hayatta kaldığı- kasabadan yolculuğa çıkan banliyö evin, bir tür distopya dünyasında temellerinden kaçarak tüm zorluklara direnerek, epik bir yolculuğa çıkmasıyla başlamaktadır.

Home Sweet Home, 2013 yılında Pierre Clenet, Alejandro Diaz, Romain Mazevet tarafından yaratılan bir animasyon kısa filmidir.

Görsel 3.4. Home Sweet Home, (Evim Güzel Evim),Kısa Animasyon, 2013 .

Evlerin kendi yapıları detaylı bir kişiliğe sahiptir. İki büküm olmuş elinde bastonu ile kaybolmuş, umutsuz yıkılmaya yüz tutmuş ihtiyar ev, son demlerini yaşadığının farkında olmasına rağmen; hayatın tüm yaşanmışlığını üzerinde taşıyarak yıllardır bulunduğu yeri terk eder. İki ayrı evin hikayesi gibi gözüke de, iki ev de aynı şeyi anlatmaktadır. İki ev de ayakta kalmayı, zamana karşı direnmeyi istemektedir. Mavi ev çok daha eski bir evle karşılaştığında, artık anlatı tecritle değil, birisinin o yalnızlığı paylaşması ve onu hayatta tutmaya yardım etmeye çalışması ile devam etmektedir.

²⁸ Bauman Zygmunt, Kimlik, Herkit Yayınları, 2017,Kitap Tanıtım Bülteni.

Nicolai Hartman, bir insan için dayanılması en güç ıstırabın, değersizleşmiş ve büyüğü bozulmuş bir ortamda yaşamak olduğunu söyler²⁹. Evler de terk edildiğinde; hayatı paylaşacak kimsesi kalmadığından, kendi yalnızlığına hapsolür, kimliksizleşir, rutubetlenir ve susuz kalmış çiçek gibi solmaya yüz tutar.

Görsel 3.5. One Week, (Bir Hafta), Kısa Film, 1920.

1920 yılında Edward F. Cline ve Buster Keaton tarafından yapılan kısa sessiz film “One Week” de, yeni bir ev, yuva oluşturma çabası ile tüm zorluklara rağmen mutlu bir şekilde kurmaya çalıştıkları evin içinde yaşam sürmeye başlayan, yeni evli çiftin başlarına gelen sıkıntılar konu edilir. Bir haftada kolayca kurabilecekleri ev, büyük zorluklara yol açar. Film yeni evli bir çiftin düğün hediyesi olarak, prefabrik bir ev hediye edilmesiyle başlamaktadır. Paketin üzerinde kurulumu ve talimatları yer almaktadır. Fakat bir kişinin kutunun içerisindeki numaralardan birini değiştirmesi, bir haftada kolayca kurabilecekleri prefabrik evin kurulumunu zora sokmuştur. Çiftin tüm çabalarına rağmen, ev bir türlü kurulmaz ve hep yıkılacakmış gibi durur. Fark etmedikleri bir detay vardır; evi yanlış yere kurmaya çalışmaktadırlar. Bunu fark edince, evi taşımaya karar verip itmeye başlarlar. Ancak yarı yolda, evin tam ortasından geçen bir tren evi talan eder ve çift evsiz kalır. Ev sadece bir ev değil, aynı zamanda bir karakter haline gelmiştir. İnsana ait duyguların,

²⁹ Gizem Akyol, Cahit Külebi Ve Yavuz Bülent Bakiler’in Şiirlerinde Anadolu ve Anadolu İnsanı, s.77.

deneyimlerin, alguların şekillendiği yaşayan bir çevre özelliği taşır. Tüm film, evin etrafında döner ve metamorfozundan etkilenir. “Görsel 3.5.”

Geçmiş ve gelecek zaman arasında git gel yaparak rahatça dolaşan Ziya Osman Saba'nın hedefindeki evi anlattığı “Beyaz Ev”i şiirinde ise içindeki eşyaları ile modern ev yaşamından daha çok geleneksel yaşamı vurgulayan betimlemeler bulunmaktadır³⁰.

Gözlerimin önünde hep aynı beyaz ev.

Her dağ yamacına kurduğum,

Beliren her su kenarında,

Pembe damlı, yeşil panjurlu, balkonlu,

Balkonuna tırmanan sarmaşık.

Gece, pencerelerinden sızacak ışık,

Kışın tütecek bacası.

(...)

Açık panjurlardan o gün dolacak gündüz,

O günkü hava,

Bir kapıyı açman, dolaşman sofada.

Şaşıracağım: Böyle gezinen kim?

-Evim! Evim!.. Ellerimle asacağım

Camlarına perdelerini³¹.

Ziya Osman Saba, “Beyaz Ev” şiirinde mutluluğu sembolize eden hayalindeki ev idealini anlatmıştır. Şair evin kendisinde yarattığı huzur ortamını betimlemiş, ev özlemine ışık tutmuştur. Ev idealini “ Gece pencerelerinden sızacak ışık, kışın tütecek bacası” şeklinde dizelerine taşımış ve güven duygusunu hissettirmeye çalışmıştır.

Saba, evin sadece bir yapı olmadığını, tamamlayıcı öğelerle kişisel yaşam alanının en güvenilir yerlerinden biri olduğunu vurgulamıştır. Ev içinde yaşamak istediğimiz yuva düşüncesiyle evdir.

³⁰ Serhat Demirel, Ziya Osman Saba'nın Şiirinde Ev,2007, s.32.

³¹ Ziya Osman Saba, Beyaz Ev, 2014,s.22.

İnsanlar yüzyıllar yılı evler yaptılar.
 İrili ufaklı, birbirinden farklı,
 Ahşap evler, kağıt evler yaptılar.
 Doğup ölenleri oldu, gelip gidenleri oldu,
 Evlerin içi devir devir değişti
 Evlerin dışı pencere, duvar.

(...)

Evlerin çoğu eskidi gitti, tamir edilemedi,
 Evlerin çoğu gereği gibi tasvir edilemedi.
 Kimi hayata doymuş göründü,
 Bazıları zamana uydular.

Evlerin içi oda oda üzüntü,
 Evlerin dışı pencere, duvar³².

Evi kendisi gibi görüp dizelerine taşıyan Necatigil için ise ev, hayat demektir.

Necatigil'in evleri, salt geometrik özellikleriyle, diğer bir deyişle “dört duvar, iki pencereyle” tanımlanmaktan uzaktır; durağanlığı değil, hareketi, yalnızca içeride olmayı değil, içerisi ve dışarıyı arasında gidip gelen yolculukları, sokağı, kenti de imlemektedir³³.

Evin metaforuna yüklenen özel anlam, yaşamın doğal akışını, döngüsünü; dağılma, kopma ve tükenme gibi kelimelerle betimlemiştir. Doğduğumuz, hayatımızı geçirdiğimiz evler hayatın içinde bütün tecrübelerimizi, duygularımızı, düşüncelerimizi olgunlaştırır ve bizi daha güçlü hale getirir. İnsanla ev arasında yaşamsal bir ilişki vardır.

Belirsizliği kültürel ve psikolojik bir çıkmaz olarak tanımlamaktadır. Geçmişe duyduğu özlemi kalemine alan şair, evlerin yalnızlığından muzdariptir. Zamanın değişimini evler üzerinden kurgulayarak eve ve evin parçası olan her şeye bir anlam yüklemiştir. Bahsi geçen evlerde sadece yaşamakla kalmayıp, evlerin tüm detayları bir kişi olarak yansıtılmış, insani duygular odalarına kederli bir görümüm ile entegre edilerek anlam zinciri oluşturulmuştur. Yüzyıllar boyu evler yapan insanların, yabancılaşmış kalabalığın yenedünyasında telafisi olmayacak varoluşsal bir kayıp söz konusudur. Evrenin kalabalığında boğulan, yalnızlık hisseden şair, günlük hayatın karmaşasında, değişiminde,

³² Behçet Necatigil, Evler, Eski Sokak, 2018, Yapı Kredi Yayınları s.19.

³³ Şehnaz Şişmanoğlu, Behçet Necatigil Ve Şiirin Ev Hali, Bilkent Üniversitesi, Türk Edebiyat Bölümü, Ankara 2003,s.15.

kendini yitip giden evler ile bir bütün hissetmiştir. Baudelaire'nin dediği gibi Ne yazık! Bir şehrin şekli bir faninin kalbinden daha çabuk değişiyor³⁴.

Görsel 3.6. Eda Soylu- Anneannemin Evinden Kalanlar, Enstalasyon, 2018.

Eda Soylu 'Anneannemin Evinden Kalanlar' enstalasyonu hakkında şöyle diyor: "Giden, ardında büyük bir boşluk ve hüznü bırakarak gider. Bu durumun ağırlığı, aslında eve çoktan çökmüştür, ev başına geleceği bilir. Belki de ev, insandan daha önce hastalanmaya başlamış, biraz çürümüş, biraz eskimiştir. Onarılması da daha güçtür artık, bekler. Ev, içinde yaşayana, içinde yaşayansa evine benzemiştir artık, sahibine benzeyen mal misali bükülür. Bükük bir evin içinde yaşayan insanın yazgısı bellidir; gider. Zaman donar, ev ise kalakalır³⁵."

Anneanne evleri hep çok düzenlidir, çoğu aynıdır zaten. Muazzam bir uyum içinde her oyma, her varak bir diğeri ile konuşma halindedir adeta. Sanki birini eksiltsek, bütün ev eksik kalır, evin akışı bölünür. Anneanne evleri öyle bir bütündür. Oysa bu bütünlüğün içinde, gizliden gizliye durur erimiş, perdeler, seloteyp ile yapıştırılmış vazo, çıkmış duvar kağıtları, sandalyenin kırılmış ahşap oyması, çatlamış, ama atılmamış tabaklar. Anneannemin Evinden Kalanlar işte bu sızıyı konu alır³⁶

Eşyaların tarihi bir olgusu vardır. Yıllara yorgun düşmüş bedenleri ile hala hayatta kalmayı başarabilmiş, sergiledikleri tavır ile dimdik duran samimi ve içten anıları ile yaşamaya devam etmişlerdir. Her bir eşya geçmişi şimdiye taşır. Bu geçmiş ev içinde ki olayların bütünüdür. Evin eşyaları zamanla değişir. Değişim ve gelişim sürecinden zamandan zamana akıp gider. Eşyaların geçmişe doğru gidişi söz konusu iken zamanla evin de değişmesi söz konusudur. Eski evlerin yerine yenileri yapılır, yeni bakışlar eskiler ile birlikte gider. Kimi zaman eskiler yeniler karşısında yenilir, kimi zaman da bütün bir heybetiyle karşısında durur. Ama geçmişten gelen birikimiyle hep bir söz sahibidir bu evler. Eşyalar seslenir konuşur, bu sesleniş sessizlikteki ses gibidir. Onları duymak anları

³⁴ Baudelaire Charles, 2001, *Kötülük Çiçekleri*. (Çev. Ahmet Necdet), Adam Yayınları, s.210.

³⁵ <https://www.torik.tv/kultursanat/eda-soylu-anneanne-evinden-kalanlar/> (Erişim Tarihi: 01.04.2019).

³⁶ <https://www.edasoylu.com/press-release-tr-2> (Erişim Tarihi: 01.04.2019).

duymaktır. Tüm bunlar ile birlikte insan da değişir. Zamana karşı yenik düşerek göç eder ve evler evsiz kalır.

Bu bağlamda “göç etmek” basit bir biçimde mekansal anlamda bir yerden başka bir yere intikal etmekten daha ziyade “köklerden koparılmış” birisinin yeni bir “kök” arama girişimidir ki bu belki de dünyada insanın başarabileceği en zor bir iş olarak karşımıza çıkmaktadır³⁷.

Hızlı tüketimin fazlasıyla çoğaldığı günümüzde, eşyaların sadece bir nesne olarak görüldüğü “kullan-at” zihniyetiyle yaşamaktayız. Sanatçı anneannesinin evinden kalan parçalar ile gidene eşyalar ile özdeşleştirip anılara ve anlara sığınarak oluşan boşluğu doldurmaya çalışmıştır. Hayatı devam ettirmek için sahip olduğumuz duygular, bireyi düşüncelerinin ve hareketlerinin çoğunu bilinçsizce yapmaya yönlendirir. Çağlar boyunca insanlık, doğasında hissettiği boşluğu, öğrenilmiş duygular nedeniyle gücü temsil eden birçok imgeyle doldurmaya çalışmıştır.

Ressam Evren Karayel Gökkaya, 2015 yılında “Kadıköy Değişirken” sergisi için oluşturduğu “Kuşatma” adlı eserinde, kentin karmaşasında tek başına kalan bir evi tuvaline yansıtmıştır. “Görsel 3.7.”

“Evinizin ilk katından Kalamış sahilini görürken, onuncu kattan Sivriada’yı bile görememek...Kırk elli sene önce akvaryum gibi bir denizin bataklık gazları üreten ürkütücü hali...Palamut büyüklüğünde “akıntı istavritleri” anılarından sonra minik kraçalara” razı olmak...Sahil kahvelerinden etçilere, yıldızlı otel meyhanelerine evrilen anı paylaşım mekanları...Sandalınıza tonoz bağlayan sahil bıçkınlarından marinalara devredilen denizle ilişki biçimi...Ve son noktayı koyacağı benzeyen “kentsel dönüşüm” hamlesi³⁸...”

İşte bu hamle ile sürekli hafızası değiştirilerek köklerinden koparılmış, katlı binalarla doldurulan kentlerde esaret altına alınmış o eski evler gün geçtikçe artan betonarme yapılar arasında sıkışıp kalmış, yabancılaştırılmıştır. Beraberinde birbirleri üzerine istiflenmiş kutu yığınları gibi duran, hiçbir üsluba sahip olmayan ruhsuz yapılarda yaşam sürdürmeye çalışan insanların, günden güne boğulma hissi, sıkışmışlık hissi de artmıştır. Modernleşme ve kentleşme süreci toplumsal yaşamı ve bireyleri büyük bir hız ile değiştirmektedir. Artık gökyüzüne baktığımızda, binalardan başka bir şey göremediğimiz bir evrende yaşamaktayız.

³⁷ Arslan Topakkaya M. Heidegger’de Köklere Bağlılık (Ortsverbundenheit) Kavramının Tahlili Sayı:8, 2018, s.64-65.

³⁸ <http://lebriz.com/pages/exhibition.aspx?lang=TR&exhID=4764> (Erişim Tarihi:02.04.2019).

Görsel 3.7. Evren Karayel Gökkaya ‘‘Kuşatma’’
70x50 cm, 2015, Tuval üzerine yağlıboya.

Sanatçının tuvaline yansıyan; gelişim, değişim, dönüşüm adı altında ekolojik sistemi çökerten, insani değerleri metalaştıran, tüm çevresini kuşatmış beton yığınlarına inat ayakta kalmayı başarabilmiş ve onların soğuk, gri, yapay varlıkları arasında sıcaklığını, doğallığını korumaya çalışan bir evdir. Günümüzde, sürekli değişim kelimesi ile karşı karşıya kalmaktayız. Hayatımızın her alanında değişim gösteriyoruz. Çok çabuk farklı şekillere bürünebiliyor, çok sık kıyafet değiştirir gibi her şeyi bir anda tüketiyor ve değiştiriyoruz. Hiçbir doğallığın kalmadığı bu sanal çevrede, gelişmişlik ve süreklilik adı altında tüketimin hızlıca vuku bulduğu, tüm donukluğu ile göğe doğru yükselen gökdelenler arasında, bir an önce ortadan kaldırılması gereken bir suçlu gibi tek başına kalmış olarak resmedilen ev, geçmişe, anılara her şeye meydan okumaktadır.

Bu bölümde ressamın tuvaline, şairin şiirine, karikatüre, kısacası disiplinler arası sanat alanlarına konu olan ev imgesi incelenmiştir. Çağdaş seramik sanatında da çalışmalara konu olan ev teması seramiğin vermiş olduğu malzemenin imkanları doğrultusunda eserlere konu olmuştur.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ÇAĞDAŞ SERAMİK SANATINDA 'EV' TEMASI

Varoluştan bu yana insanlık, sürekli keşfetmeye ve yaratmaya dayalı bir süreç içerisinde kendi tarihini oluşturmuştur. Yaratımları ve tasarıları daima yaşamı kolaylaştırmak ve daha güzel hale getirmeye dayalıdır.

Sanat disiplinleri arasında, oldukça eski bir geçmişi ve geleneği barındıran seramik sanatı, neredeyse insanlık tarihi ile aynı sürece sahiptir. Çamura dokunarak şekil verilmesi, insanın bu malzemeyle daha sıcak ve güçlü bir bağ kurmasına olanak vermektedir. Kendi varlığından uzaklaşan ve yabancılaşmanın farkında olan sanatçı ve düşünürler, sistemin değişkenleriyle yeni söylemler ortaya koymuşlardır. İnsanoğlunun günlük yaşantısı içinde her daim yer alan seramik, günlük kullanım eşyası olmaktan çıkarak bir sanat nesnesi olma yolunda hızlı bir ilerleme göstermiştir. Günümüz sanat anlayışında resmin yeniden sorgulandığı, seramiğin biçim değiştirdiği ve yeni sanat yapılanmalarının olduğu bu ortamda her türlü ifade aracı kullanılmaktadır³⁹.

Özgün bir dil oluşturabilme noktasında seramik malzemenin sunduğu çeşitlilik, şekillendirme ve pişirim tekniği zenginliği, disiplinler arası sanat alanlarından pek çok sanatçının bu malzemeyi tercih etmesinde önemli olmuştur. Kaçınılmaz bir şekilde insanoğlunun içine doğduğu farklı kültürlerde, iklimlerde, koşullarda farklı anılar ve imgelerle zihninde ve ruhunda biçimlendirdiği 'ev' teması, diğer sanat alanlarında olduğu gibi seramik sanatçıları içinde sıklıkla eserlerinde kullandıkları bir konu olmuştur. Çağdaş seramik sanatında 'ev' teması, uluslararası alanda yapılan sanatçı uygulamaları üzerinden incelendiğinde, çoğu zaman anlatımı kuvvetlendirmek için seramik malzemenin imkanlarının kullanıldığı, konunun estetik, politik veya kavramsal bir bakış açısıyla ele alındığı görülmektedir.

4.1. Charles Simonds

New York doğumlu sanatçı kilden minyatür evler yaparak dünyanın çeşitli mahalle ve sokaklarında küçük medeniyetlere benzeyen eserler üretmiştir. Simonds 1970 yılında "Konut" serisini oluşturmuştur. Bu seride dış mekanlardaki terk edilmiş binaların cepheleri ve kullanılmayan pencere kenarlarına yerleştirmeler yaparak izleyici ile çalışmalarını buluşturmuştur. Sanatçı konut serisini küçük insanların göçebe bir evi olarak hayal etmiştir.

³⁹ Leman Kalay, Seramik Sanatında Minimalist Düzenlemeler, 2013, s.68.

Simonds çalışmalarında kil ve kum kullanmış, malzemeyi birbirine harmanlayıp tuğla şekli oluşturarak kil yaş iken eserlerini inşa etmeye başlamıştır. Sanatçının işlerinin boyutları değişiklik göstermektedir. Sanatçı için en önemli unsurlardan birisi de insanlarla kurduğu bağıdır. İzleyicilerin eserleri gördüklerinde, dokunduklarında ne hissettikleridir.

Masum yayalar, saçakların, istimlak edilmiş binaların ve bina dışındaki pencere pervazlarının altında, eninde sonunda doğal sebeplerle ya da onları evlerine götürmeye çalışırken mahveden meraklılar yüzünden yok olan minyatür kil köylerine rastlayabiliyordu. Minyatür antik harabeler gibi görünen bu meskenler, geçici şimdiki zamandan gizemli ve açığa vurulmamış geleceğe dinamik bir tür geçişle ilgilidirler. Simonds, organik büyüme ve şans eseri karşılaşmalar aracılığıyla kendi benliğine ilişkin zihinsel bir tablonun inşasını sürekli olarak sağlayarak dönüşen ‘Küçük İnsanların’ mitolojik uygarlıklarını özenle detaylandırdı...Charles Simonds’un meskenleri mimari, kültür ve uygarlıktaki organik büyümeyle ilgilidir. Ancak açık alan yapıtlarının -kırılgan ve en korunmasız alanlarda teşhir edilmiş- iğretliliği, şeylerin yavaş yavaş yok oluşuna ilişkin bir duyguyu güçlendirir. Bunlar izleyiciyi birinin burada yaşamış ve şimdi de gizemli biçimde kaybolmuş olduğu konusunda huzursuz edici bir kanıyla baş başa bırakır. Gerçekten de, kişi ertesi gün tekrar bakmak için geri geldiğinde bu küçük izleri bile kaybolmuş bulabilir. Simonds için bu, yetmişlerin materyalizmine ve kurumsal kültürün tekdüzeliğine karşı bir harekettir (Fineberg, 2014, s.381)⁴⁰.

Görsel 4.1. Charles Simonds, Dwellings(Konutlar),New York,1970.

Simonds, minyatür kentlerde insanların terk ettiği zamanla enkaza dönüşen değişim, geçicilik ve tüketim süreçlerini ele almıştır. Her bir konut insanların yaşamlarını, nereye gittiklerini, nasıl yaşadıklarını anlatmaktadır. Bir çok farklı kültürden ve şehirden insanlar ile çalışan sanatçı herkesi bu sürece dahil edip kendilerine ait konutlar yapmalarına olanak sağlamıştır. Bu bağlamda bütün süreci göstermeye çalışmıştır.

⁴⁰ Pınar Baklan Önal, Sanatta Malzemenin Yaratım Sürecindeki Rolü Ve Seramik Sanatında Esere Özel Bünye Kullanımı,2018, s.53.

Bütün bu kırılğan küçük yapılar, artık orada olmayan hayali kurucularının geçmiş yaşamları hakkında hikayeler anlatıyor. Tarihsel bir gerçekliği temsil etmeseler de yapılardaki görünür bozulmadan ötürü, yaşanmışlığın geçmişiyle doludurlar. Bu yapılar günümüzü, izleyicilere kendi kültürlerini yansıtacak şekilde ilham vererek etkileyen minyatür temalı ortamlar oluşturmaktadır: Nasıl oldu da medeniyetleri hala gelişirken, “Küçük İnsanları” hiç fark etmedik? Kendi kültürümüz bir gün nasıl sona erecek, bize, diğer insanlara hem fiziksel hem de anılarda geriye ne kalacak? (Lukas, 2016, s. 33)⁴¹.

4.2.Enric Mestre

İspanyol sanatçı, geometrik keskin hatlarla üretmiş olduğu mimari formlarda, çeşitli dokular ve çizgiler, ışık ve gölge, yatay ve dikey hareketler ve renkli sır kullanımıyla formun yüzeylerini ön plana çıkarmıştır.

Görsel 4.2. Enric Mestre, Çevre İle Etkileşim, 22 x 24,5 x 28 cm, Seramik ve Alüminyum,2007.

Mestre üretmiş olduğu sanat işleri ile izleyicilere, geometrik yapıları aracılığıyla dünyanın karışık doğasının farkına varma şansını vermiştir. Sanat işlerinde, mekân varoluşsal olumlamaların taşıyıcısı, aynı zamanda felsefi düşüncelerin nesnesi haline gelmektedir. Mestre'nin mimarisinde ve mimari parçalarında geometri ve yer biliminin mucizevi köklerine geri dönüş vardır. Sayısız skeçlerinde onun perspektifinde bir araya gelen nesnelere şekil almaktadır. Tarihi ve ütopiyayı bir araya getirir. İşlerindeki tutku ve dikkat ile sessiz ve cansız anıtsallık ortaya çıkarır. Doğanın plastik ve estetik değeri Mestre'nin kullandığı materyaller ile birlikte ortaya çıkar. Form ve içerik kullanımı, Mestre'nin geleneksel seramik kültürünü taşıdığı modernist birer yansımadır⁴².

⁴¹ Mert Barlas, Günümüz Sanatında Mikro-Ütopik Mekan Uygulamaları,2019, s.15.

⁴² Nurtaç Çakar, Çağdaş Seramik Sanatına Enric Mestre Gözüyle Bakmak,2018, s.245.

4.3.Füreyya Koral

Türkiye'nin ilk kadın seramik sanatçısı ve çağdaş seramiğin öncüsü olan Füreyya Koral, seramik panolar, heykeller, tabaklar ve küçük boyutlu seramik evler üretmiştir.

1980-1985 arasında “Mahalle” ismini verdiği birbiri içine girmiş küçük seramik ev kompozisyonlarında ise sanatçının eski İstanbul sokaklarını bu kez “yeniden anımsatma”, akılda kalanlarla “yeniden kurabilme” amacıyla ele aldığı görülür. Koral'ın “Mahalle”lerinde yeniden kurduğu İstanbul, olgunluk dönemini yaşayan bir sanatçının “dünün dünyası”yla hesaplaşmasının ürünü olan şiirsel bir basitliğe sahiptir. Bu basitliğin altında Koral'ın ustalığı ve kent kültürüyle bütünleşmiş sanat serüveni yatmaktadır⁴³.

Görsel 4.3. Füreyya Koral, isimsiz, Evler serisinden, 10x10x10cm, seramik, Sara Koral Aykar Koleksiyonu.

Füreyya Koral farklı figürler ve semboller ile yaptığı seramik evler de bir mahalle serisi oluşturmuş, kuş evleri ile başlayıp daha sonra insanların yaşadığı evleri üretmiştir. Evler; kapısı, penceresi, kuşları ve ağaç figürleri ile bize içeride bir yaşam olduğu hissini çağrıştırmaktadır. Eserlerinde çok sade bir anlatım dili kullanan sanatçı, çevre ile bütünleşip, sokaktaki yaşam ile de bağ kuran evler üzerinden insanların değişimini, dönüşümünü betimlemiş, geçmişe duyduğu özlemi, kaybolmaya yüz tutmuş evleri ve eskiyi anımsama gibi temalar ile eserlerini üretmiştir. “Görsel 4.3.”

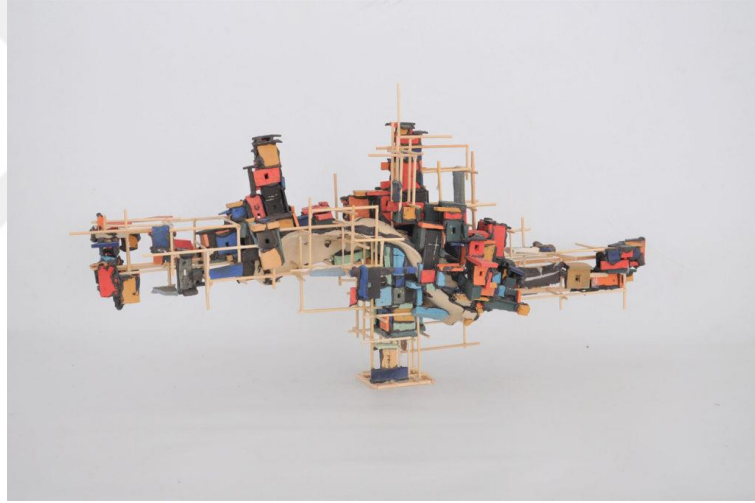
Panolar yapmıştı Füreyya. Büyük. Çok büyük. Küçük tabaklar yapmıştı. Duvarları konuşur kılan. Çanaklar, çömlekler, fincanlar yapmıştı. İnsanlar alıp kullansınlar, kahve, çay, çorba içsinler, yemeklerini yesinler diye. Bu tür ürünlerinin kullanımı mutluluk verirdi, Füreyya'ya. Bir dudağın onun fincanına değmesi. Şurda ya da burdaki bir panoya gözün değmesi, ona ayırdetmesi, karşısına geçip bakması, düşünmesi mutlu ederdi Füreyya'yı. 1970'lerin sonlarına doğru yeni bir tema geliştirdi kafasında. Evleri, iç mekanları severdi Füreyya. İnsanların kendilerini kendileri olarak duydukları kendilerine ait mekanları. Sonra mahalleleri. Birbirine yaslanmış, birbirine

⁴³ https://legacy.iku.edu.tr/sergi_kataloglari/fureya.pdf (Erişim Tarihi: 23.04.2019).

arka çıkan evleri. Birbirini gözetten, koruyan evleri. Komşulukların oluştuğu eski İstanbul mahallelerindeki evleri. Pencerelelerinden sardunyalarmın sarktığı evleri. Ve o evlerin içleri. Sevişilen, konuşulan, yenilip, içilen, radyo dinlenen, penceresi açılıp hava alınan evleri. Damlarına kuşların tünediği, bacalarından duman tüten evleri. Beton yığınlarını, gökdelenleri değil, tek kat, iki kat, aileye özel evleri. Yitmekte olan evleri. Bunları gerçekleştirmek istedi⁴⁴.

4.4. Hasan Numan Suçağlar

Ankara doğumlu olan sanatçı, plaka tekniği kullanarak şekillendirdiği farklı renk ve dokudaki seramik birimleri ahşap bir strüktür içerisinde bütünleyerek karmaşık ve çarpık kent dokuları üretmektedir. Kentin gittikçe bozulan yapısı ve geçmişimizde kalan kent imgesinin silinmeye başlamasını; seramiğin sıcak ve doğal dokusuyla, kentleşmenin başlıca malzemeleri olan ahşap, demir, beton gibi malzemeleri birleştirerek neredeyse yıkılacak zor ayakta duran kırılğan bir algı ile izleyiciye sunmuştur.

Görsel 4.4. Hasan Numan Suçağlar, Quarter,29x60x18 cm, Mixed Medya,2017.

Şehir içinde her gün, yerleri ve şehirleri sorgulamaya ve karşılaştırmaya başladığımızı biliyor ve görüyoruz; Hatalı olduğumuz yanılama ile yetersizliğimizi baskı altında tutmak istiyoruz. Baskıların yarattığı yaratıcı dürtü ile, gördüklerimizin ve düşüncelerimizin karşılıklı problematiğinde ilerliyoruz. Şehir düşüncelerimizi düzenli veya düzensiz değiştirirken yeni düşünceler yaratarak farkındalık kazanmak için yeni anlatılar yaratıyoruz⁴⁵.

⁴⁴ https://legacy.iku.edu.tr/sergi_kataloglari/fureya.pdf (Erişim Tarihi:23.04.2019).

⁴⁵ <https://artaxis.org/hasan-numan-sucaglar/> (Erişim Tarihi: 03.05.2019).

4.5. Hasan Şahbaz

Hasan Şahbaz, seramik formlarda minimalist yaklaşımlara yön vermiştir. Eserlerinde farklı arayışlar, teknikler ve kurgular ile deneme süreçleri gerçekleştiren sanatçı, seramik formlarında çok yalın bir anlatım dili kullanmış, sırım yüzey üzerindeki baskınlığını en aza indirmeye, formun renk ve yüzeydeki dokusunu korumaya çalışmıştır.

Görsel 4.5. Hasan Şahbaz, hs1105-01, 30x23, Seramik 2011.

2010 yılında, Mekanlar-Sınırlar serisi kentlerin yerleşim alanlarına, şehir planlarına, mimari yapılara göndermeler yapan, olası herhangi bir kentin topografik verilerine tepeden bir göz kırpması olarak değerlendirebilir. Bu çalışmaları takip eden 5. kişisel sergimin hazırlığı sürecinde Mekan ve Sınır kavramlarına minyatür figürlerin eklendiği “Mekanlar-Sınırlar-İnsanlar” serisi oluştu. Bu seri ile birlikte hep aklımda olan ama daha önce hiç denemediğim PaperClay tekniği ile (kağıt katkılı seramik çamuru) çalıştım. Mimari yapıları oluşturan “duvar” elemanın ilk örnekleri olan kerpiç duvarların dokularını yakaladığım paperclay tekniği bu konuya tam uymuştu. Bireyler arasında ekonomik-sosyal statü belirleyicisi haline gelen yapıların temel elemanı olan duvarların, mekanları sınırlandıran, bölen, çevreleyen, örten yapısıyla adeta bir metafora dönüşmesinden hareket ederek, ben de bu çalışmalarımda “barınak” kavramını simgeleyen, üstü açık dört duvardan oluşan yapıların ve labirentlerin içinde, çevresinde günümüz yaşam koşulları içinde var olma savaşı veren ve tek tip haline gelen insanlara göndermeler yapan kadın ve erkek figürlerini minyatür ölçekte mühür baskılar yaparak kullanmıştım. Arkeoloji çalışmalarında geometrik bir düzene göre kazılan açma duvarları ile ortaya çıkarılan yerleşim yerlerinin duvarlarının birbirleriyle kesişmesiyle oluşan geometrik planlarda bu çalışmalarımda yer alan diğer bir konu olmuştu⁴⁶.

⁴⁶Seramik Sanatçısı Hasan Şahbaz ile Söyleyişi, 2015, Seramik Federasyonu Dergisi, s.59.

Sürekli betonlar arasında sıkışıp kaldığımız ve giderek donuklaştığımız bir çağda olup hiçbir şey görmeden duvarlara alışmış bir şekilde yaşam bulmaktayız. Şahbaz günümüzdeki insanlara göndermeler yapmış ve sıkışmışlığı duvarlar ile vermiştir.

Diz çöktüler, oturdular.
Sığıldılar sonunda küçücük odalarına
Büyük hayalleri ve umutlarıyla.
Biraz çekingen, biraz içine kapanık.
Oturdular.
Birbirlerinin yüzlerini göreceklerdi.
Ama arada duvar⁴⁷.

4.6. Hayashi Yasuo

Japon kökenli seramik sanatçısı Hayashi Yasuo, Japon seramiklerinde soyutlamanın en önemli öncülerinden biri olarak görülmektedir. Sanatçı, seramik formlarındaki yeni biçimleri ve soyut seramik heykelleri ile birçok üretim yapmıştır.

Dai Ichi şöyle diyor:

Hayashi San'ın yetenekli eli, çıkıntılı kenarı ve tatlı kıvrımlı tavan çizgisi ile bu yumuşak şekilli çatıyı yaratmasını sağladı. Evin tabanında bir tarafta ikonik bir Japon güneş doğarken diğer tarafta bir iç odaya açılan soyut bir pencere bulunur. Bu küçük ölçekte çalışırken bile, sanatçı hiçbir zaman kaliteden ödün vermez. Bunun yerine, bu küçük işleri hoş detaylarla dolduruyor⁴⁸.

“Görsel 4.6.” Hayashi Yasuo, Küçük Konuşma, 2014, 8.6 x 8.2 x 6.7 inç. Altta "Yasuo '14" imzalı ahşap bir kutu ile imzalandı⁴⁹.

⁴⁷ <http://hasansahbaz.blogspot.com/?view=classic> (Erişim Tarihi: 29.04.2019).

⁴⁸ <https://cfileonline.org/art-hayashi-yasuo-two-works-from-his-house-series/> (Erişim Tarihi:01.05.2019).

⁴⁹ <https://www.japaneseceramic.com/new-blog/2018/10/15/n9qe1p6tut4eyb78rhgo94ape5t9t> (Erişim Tarihi: 01.05.2019).

Seramik ile mimarlık arasındaki çizgiyi birleştirerek çok net formlar üretmiş, kullandığı renkler ve çizgiler ile formlarına boyut kazandırmıştır. Yaşamının büyük bir çoğunluğunda ev teması ile ilgili çalışmalar yapmış, birden fazla büyük ve küçük ölçekli eserler üretmiştir

Şu yumuşak, kıvrımlı çatıya bakın: çok sıkılabilir gözüküyor. Hayashi San, modern sadeliğe sarılı, şefkatli bir romantik saflık sunar⁵⁰.

4.7.İnsel İnal

Seramik sanatçısı olan İnsel İnal 2008 yılında “Hakkımda Ne Biliyorsun” sergisi için ürettiği “Kendi Şehrini Yarat” adlı çalışmasını oluşturmuştur. Lego blokları ile oluşturduğu seramik eserinde yaratılmak istenen şehir silüetine ve kırılan parçalara dikkat çekmek istemiştir. Bunun için; plastik malzemeden yapılan legoları seramikten renk, biçim ve işlev olarak benzer bir şekilde üreten sanatçı, genel algıda kırılmaz niteliğiyle yer eden bir oyun materyalini eserde zıtlık temasını ön plana çıkararak kırılğan bir malzemeye yeniden kurgulamıştır.

Görsel 4.7. İnsel İnal, “Kendi Şehrini Yarat”, Yerleştirme, 2009.

İnsel İnal “Hakkımda Ne Biliyorsun?” sergisi için üretilen “Kendi Şehrini Yarat” çalışması modern şehir hayatını sorgulayan izleyiciyi tahrip etmenin merkezine alan önemli bir iştir. İzleyiciyi geçmiş değil yaşadığı zamanın problemleri ile yüzleştirir. Kırılğan Lego blokları şeklinde yapılmış seramik parçaları kullanılarak katılımcılar tarafından şehir silüeti yapmaları istenmiştir. Bunun sonucunda bazı parçalar yere düşüp kırılmıştır. İzleyici, hayatın seramik malzemeden üretilen bu paralel yapısında yaşadığı toplumun gerçeği ile baş başadır. İnsel İnal işini şu sözlerle tanımlar; “Bu çalışmada göç eden ve şehrin kenarında, merkezden uzak yaşayan kişiyi ötekileştirmeden, hakkında bilinenleri seyirciye sorgulatmak amaçlanmıştır.” (İnal ;2010).⁵¹

⁵⁰ <https://www.japaneseceramic.com/new-blog/2018/10/15/n9qe1p6tut4eyb78rhhgo94ape5t9t> (Erişim Tarihi: 01.05.2019).

⁵¹ Şafak Çetin ÖZKAN, Çağdaş Sanatta Bir Üretim Yöntemi Olarak Seramik Malzemenin Tahribatının Araçsallaştırılması,2017,s.1830.

Sanatçı seramik malzemenin vermiş olduğu kırılabilirlik hissini lego parçaları ile blok bir yapıda oluşturup kütleli bir formda vermiştir. Parçaları kütleli bir kalıba sokup daha sonra parçaların kırılabilirliği ile izleyiciyi yüzleştirmiş, şaşırtmış, yaşam alanlarını sorgulatmıştır. Dizilen parçaların monoton ve donuk yapısında kırılan parçalar tıpkı kıyıda köşede terk edilmiş evler gibi durmaktadır.

4.8. Kim Ju-Ree

Güney Kore doğumlu sanatçı, yıkılmakta olan evlerin, mahallelerin minyatür formlarını yapmaktadır. Ju-Ree'nin çalışmalarının en önemli özelliklerinden birisi; formların kendini yok etmesidir. Yaptığı çalışmaları fırınlamadan yaş bir halde bırakan sanatçı, formlarını su ile eriterek yıkımı, kayboluşu gözler önüne sermiş, izleyiciye malzemenin ve zamanın doğal süreçleri içinde kendi yaşamlarına dair mesajlar vermeye çalışmıştır.

“Hem doğal formunda hem de çevremizi saran kentsel ortamlarda, süreksizlik ve çevremizin değişen doğasıyla çok ilgileniyorum. Çalışmalarım, günlük hayatımızın birçok sahnesini yansıtmak için zamana dayalı kurulumlar kullanıyor ve bir sürekli değişen dünya. Kil, toprak, su, ışık, doğa ve kentsel çevre işimde yer alan unsurların hepsi.⁵²”

Görsel 4.8. Kim Ju-ree, Peyzaj, kil, su, 400 x 400 x 50cm, Gyeonggi Uluslararası Seramik Bienali, 2015.

Sanatçı yaptığı işleri su ile bütünleştirdiğinde yavaş yavaş birbirlerine karışan, eriyen formları videoya alarak bu süreci izleyiciye sunmuştur. Çökmeye maruz kalan bir binada oluşan hasarlara benzer görüntülerin oluştuğu eserlerinde, günümüzdeki hızlı yıkım ve dönüşüm süreçlerine göndermeler yapmıştır.

⁵² <https://www.crimsonearth.co.uk/juree-kim> (Erişim Tarihi:05.06.2019).

Çamur, bizi evrensel yaratılış mitlerine, yani dünyanın başlangıcına, insanoğluna, değişim hallerine, kaos güçlerine ve ortaya çıkışına yönlendirir. Çamur, yeni yaşam için bir ortamdır⁵³.

4.9.Mary Fischer

Mary Fischer'ın, çalışmaları 1920'lerin İtalyan mimarisinden ve Hans Coper'dan ilham alarak seramik eserlerini oluşturmuştur.

İşimin odak noktası mimarlık. Binalar kutu olarak başlamıştır. Kapaklar çatılar oldu, ayaklar ve bacalar ortaya çıktı ve oradan mevsime göre değişen şeyler devam etti⁵⁴.

Görsel 4.9. Mary Fischer, Barn with Sheds, Stoneware, slip and stain, 11" x 10"x 7.5", 2017.

Sanatçı işlerini lego parçalarına benzetmektedir. Eserleri ne kadar çok parçadan oluşursa yeni bir şeyler üretmek ve keşfetmek için o kadar fazla yeni fikir edineceğini düşünür. Plaka tekniğini kullanan sanatçı, dokular ve çizgiler ile formlarını bütünlük. Hayatının büyük bir çoğunluğunda binaları, doğayı gözlemleyen sanatçı belleğinde kalan anıları ile eserlerini oluşturmuştur.

Mary Fischer'in seramik formları, büyük büyük ebeveynleri ve Fischer'ın büyüdüğü yerdeki toprakları andırıyor. Ahır, su kuleleri, tahıl ambarları ve diğer çiftlik binalarının heykelleri, Teksas manzarasındaki çevresi tarafından etkilenir. Fischer her zaman binalara ve mimariye hayran kalmıştır, "Hatırlayabildiğimden beri binalar, binaları fotoğraflamak ve mimari dergileri okumakla ilgileniyorum⁵⁵".

⁵³ Catalogue of the Taiwan Ceramics Biennale: Critical Currents / Contemporary Ceramics, New Taipei City Yingge Ceramics Museum Date of Publication: June 2014,s.92.

⁵⁴ <http://www.snyderman-works.com/artists/mary-fischer> (Erişim Tarihi: 01.05.2019).

⁵⁵ <https://connienorman.com/blog/2013/07/30/mary-fischer-plinth-gallery-artist-interview/> (Erişim Tarihi: 01.05.2019).

4.10.Nina Hole

Danimarkalı seramik sanatçısı Nina Hole eserlerinde kent imgeleri kullanmış ve farklı form arayışlarında sanat yaşamını sürdürmüştür. Birçok seramik sergisine katılmış ve birçok kişisel sergi açmıştır. Mimari yapılar ile açık alan heykelleri dikkat çekmektedir.

Nina Hole'un Danimarka'da süregelmiş olan seramik geleneğinin çok katı olduğuna dair fikirlerini seramik işlerinde yarattığı kırılmalara bakarak anlayabiliriz. Aslında gelenekselliğe karşı duruşunu ve bunu yaparken de tekniğin imkanlarını işlerinde görmemizi sağlaması ile birlikte kendi özgün dilini oluşturmuştur. Bu bağlamda, seramik sanatında form ve yüzey üzerine yapılan tartışmalara karşı bir duruş sergilediğini eserlerinde görmek mümkündür. Seramiği ateşten yeniden var etmiştir. Çünkü artık seramik sadece geleneksel formların bir parçası olmaktan çıkmış kavramsal sanatın içinde tekniğinin yapıtaşları ile birlikte sorgulanan bir kavram haline gelmiştir. Kavramsal sanatın yapı taşlarından biri olan sanat, sanatçı, izleyici ve sanatın diğer aktörleri üzerinden başlayan tartışmaya seramik sanatı bağlamında yeni bir bakış açısı getirmiştir. Bu bağlamda seramik sanatını, mekana özgü kılan, işlerinde plastik doku olarak geleneksel öğretilerden faydalanan Nina Hole, kavramsal sanatın sunduğu farklı disiplinlerden beslenme durumunu da işlerinin doğası gereği, sanatının bir parçası haline getirmiştir. Aynı zamanda onun, seramik geleneğinin koyduğu sınırları zorladığını da görüyoruz. Bu sayede yeni ve farklı kültürlerle iletişime geçebilen özgün işler üretmiştir⁵⁶.

Görsel 4.10. Nina Hole, Uluslararası Seramik Festivali, Yeterlilik, Wales, 2009.

Nina Hole'un seramik çalışmalarını iki ayrı grupta inceleyebiliriz. Sanatçı, küçük-büyük ölçekli ev formları ve Ateş Heykelleri olarak adlandırdığı seride çevre ve dış mekan ile bütünleşmiş çalışmalar yapmıştır. Bulunduğu ortama ve mekana göre şekillendirdiği 1-4 metre yükseklikteki dış mekan çalışmalarını bulunduğu yerde fırınlayarak 'Ateş Heykelleri'

⁵⁶ Nurtaç Çakar, Çağdaş Seramik Sanatında Gelenekselden Günümüze Bir Bağ: Nina Hole,2018,s.1139.

serisini oluşturmuştur. Küçük figüratif mimari çalışmalarını ise stüdyosunda inşa etmiştir. Nina Hole un çalışmalarına baktığımızda eserlerin, şekillendirme, pişirim süreçleri ve alanda konumlanışıyla izleyici ile doğrudan iletişime geçtiği görülür. Sanatçı hayalindeki ev imgesini geçmişten beslenerek, hem ilkel bir buluntu hem de çok katlı bir apartman algısı ile bütünleştirmiş, tek bir çatının altında çok pencere olarak yorumlamıştır.

Görsel 4.11. Nina Hole, Small Houses, Küçük Evler.

4.11.Palma Babos

Palma Babos Macaristan doğumlu seramik sanatçısıdır. Porselen ile çalışmaktadır. Porselenin ışık ve geçirgenliğini kullanan sanatçı bütünüyle parçaları kullanarak malzeme ile bir bağ kuran boşluğu ve doluluğu tek bir seferde eserlerine yansıtmıştır. Çalışmalara baktığımızda erime, donma, bükülme ve kırılma hisleri oluşmaktadır. “Görsel 4.2.”

Ben kolejdeyken, porselen ile karşılaşmam, madde ve ifade aracı olarak gerçekleşti. Onun lirik şiiri beni çok etkiledi... Benim porselen çalışmalarında, fonksiyon ve plastiklik ayrılırlar. Tüketici malların dönüşümü ve farklı çağlardaki modalardan değişmesiyle dikte edilen şeylerin metamorfozu ile her zaman ilgilenmekteydim. Porselen nesnelere oluşturma sürecini katı kurallar ve disiplinler kontrol edilen bir şiirin yazımıyla karşılaştırabilirdim⁵⁷.

⁵⁷ <http://www.babospalma.hu/index.php/en/about-me> (Erişim Tarihi: 29.04.2019).

Görsel 4.12. Palma Babos Gelecekte Anılar, Sırlanmış Porselen,1380 C, 2012.

Sanatçı çağdaş yaşamın gökdelenleri ve kulelerini gözlemleyerek imgesinde canlandırdığı kent kavramını yansıtmıştır. İnsanların her bağlamda tükettiği, tükendiği ve modern yaşamın sembolü olan gökdelenler arasında sıkışan insanların çabaları ile ulaşılamaz olmanın verdiği hissi yansıtmıştır. Bu hissi yaratmada plastik bir malzeme olarak seramik anlatımı kuvvetlendirmiş, tek renk mat bünyelerde ışık gölge ile biçimler ön plana çıkarılmıştır.

Porselen heykellerim, 21. yüzyılın şehirlerini ve aynı zamanda içinde yaşayan insanların ilişkilerini ve tek / çift ilişkilerini çağrıştırıyor. Binalar çökerken, dönerken, yavaşça ve yumuşak bir şekilde düşerken insanları döndürür. Yok edilmemiş, sanki kaçınılmaz bir güce boyun eğiyormuş gibi. İnsanlara ve insan topluma açık olan kuleler arasındaki paralelliklerin algılanması kaçınılmazdır⁵⁸.

4.12.Robert Winokur

New York doğumlu sanatçı Winokur, eserlerinde kazıma ve astar tekniği ile tuz sırları ve mavi kül sırlarını kullanmıştır. Başlarda birçok seramik sanatçısı gibi fonksiyonel formlar üreten sanatçı daha sonraki yıllarda mimari formlara yönelmiştir. Sanatçı; çocukların ev çizimlerinde gördüğü masumiyetten etkilendiğini⁵⁹ söylemiş formlarını bu fikir doğrultusunda üretmiştir.

Bir ev benzersiz bir kaptır; derin ve çok katmanlı ruhsal ilişkilerin içe işleyen derine yerleşik olarak aşılınmış olan. Bir çocuk için; ev sıcaklığı, ailesi, sevgiyi, güvenliği ve kimliği temsil eder. Ev çalışmalarım sürecinde, benim

⁵⁸ <http://babospalma.hu/index.php/en/sculptures> (Erişim Tarihi: 29.04.2019).

⁵⁹ <https://www.themarksproject.org/marks/winokur-0> (Erişim Tarihi:06.05.2019).

için bir seçim sembolü haline geldiler ve on yıldan uzun bir süredir formla çalışıyorum"⁶⁰

“Görsel 4.13.” Robert Winokur, Amerikan Evi,10x10x8 cm, Astar ile Tuzlu Sır,2003⁶¹.

Ev bağlamında oluşturduğu çalışmalarını, çok sade, kargaşadan uzak olarak betimlemiş, yalın kurgusuna rağmen o sıcaklığı, doğallığı ve samimiyeti formlarında yansıtmayı başarmıştır.

4.13. Yeşim Zümrüt

Çanakkale doğumlu seramik sanatçısı Yeşim Zümrüt, çevresel sanat üst başlığında doğaya öykünen ve çevreye farkındalık sağlamayı hedefleyen eserler üretmektedir. Seramik şekillendirme tekniklerinin yanı sıra serigrafi ve çıkartma tekniği ile çalışan sanatçı seramik malzemeye çok fazla müdahale etmeden malzemenin renk ve doku zenginliğini kullanır. 2011 yılında açmış olduğu “Yolda Çalışma Var” başlıklı kişisel sergisinde iki ayrı düzenleme yapmıştır. Sergiye dair sanatçı;

Sıkıntılarımı kapının dışına silkerek girdiğim, en sevdiğilerimle sohbetlerimin çayımınla birlikte demlendiği ve bisikletin inen lastiğinden başka bir derdimin olmadığı bir ev. Üşenip bir türlü otlarını yolmadığım bahçemdeki ekşi erik ağacının gölgesinde, bir kuş gibi hafif, özgür... Dışarıda kar da olsa, fırtına da kopsa kiremitlerini koruyan ağır, yosunlu taşlar da olsa çatısında... Aynı ada evlerindeki gibi.

Çatısı antenlerle, yolları arabalarla kuşatılmış bu kalabalık ve yalnız şehrin bana ait olmayan mekânlarında, sokaklarında, kapalı kapılarının ardında varlığını korumamı sağlayan hayal çantamın içindekileri saçıyorum sergi mekânına. Bu çantadan saçılanlar da benim korumaya çalıştıklarım, olay

⁶⁰ <http://robertwinokur.com/statement.html> (Erişim Tarihi:06.05.2019).

⁶¹ http://robertwinokur.com/gallery_houses.html#32 (Erişim Tarihi: 06.05.2019).

mahalim, dükkânımın önü, hayallerim, özlediklerim, ailem, evim... Park edemeyeceğin yer⁶²...”

İfadelerini kullanmaktadır.

Görsel 4.14. Yeşim Zümrüt, İstanbul'da Her Gün Karaköy'de Bir Gün,2011.

“İstanbul'da Her Gün Karaköy'de Bir Gün” isimli ilk düzenlemesinde çok yalın bir şekilde İstanbul izlenimlerinden, günlük rutinlerimizde evden işe işten eve dönerken her gün karşılaştığımız ve artık kanıksadığımız çarpık ve hızlı kentleşmeyle birlikte yaşam alanlarımıza ve kent silüetlerine dahil olan yeni bir dokudan bahsetmektedir. Çanak antenler, oran orantı zıtlığıyla birlikte artık kentin, yaşamlarımızın imgeleri evler üzerinde hayalini kurduğumuz doğa peyzajlarını yansıtmaktadır.

Görse 4.15. Yeşim Zümrüt, “Park Etmek Yasaktır!”.

“Park Etmek Yasaktır!” adını verdiği ikinci düzenlemesinde ise sergi metninde de belirttiği, özlemini duyduğu huzurlu, sıcak, samimi ev ortamını özelini vurgulamıştır. Alan sınırlama geçişi engelleme, bir nevi koruma sağlayan trafik konileri sanatçı için ev imgesiyle birlikte özel hayatını, duygularını, aile kavramını koruma olarak yorumlanmıştır. Bunu yaparken iptidai bir şekilde, ayakta durabilen neredeyse yıkılacak hissi uyandıran sırsız porselen evler, aileyi temsil eden topi top şeker ve mimari projeler ile birlikte, köşeye

⁶² <http://lebriz.com/pages/lst.aspx?lang=TR§ionID=1&articleID=890&bhcp=1>
(Erişim Tarihi: 02.05.2019).

sıkışmış şekilde mekanda kurgulanmıştır. Camsız kapısız renksiz savunmasız hayalet evler...

Diğer sanat alanlarında olduğu gibi seramik sanatında da ev teması, farklı tekniklerle ve bakış açılarıyla insanoğlu var olduğu sürece kullanılmaya devam edecektir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

EV KONULU ATÖLYE UYGULAMALARI

Çağdaş seramik sanatında farklı yaklaşımlarla birlikte irdelenen ‘ev’ temasının kişisel uygulamalara yansması, daha çok çevreyi gözleme, duyguları sorgulama ve değerlendirme sonucu şekillenmiştir. Bilinçaltımızda ve günlük yaşamlarımızın gerçekliğinde bozulan, evrilen, yeniden kimlik kazanan, çarpık ve kontrolsüz bir şekilde bir araya geldiğinde rahatsızlık kaynağı olan ‘ev’, biçimsel ve kavramsal olarak yorumlanmıştır.

Seramiğin sınırsız malzeme ve teknik gücüyle şekillendirilen formlarda geçmişle gelecek arasında kaybolan doğal yaşama, sakinliğe ve huzura göndermeler yapılmıştır. “Önce Şimdi Sonra” adı altında oluşturulan seramik eserler felsefik bir anlam taşımaktadır. İlk olarak “Önce” kavramının oluşturulması geçmişe yapılmış vurguyu “şimdi” ise günümüze ve “sonrası” ise bilinmezliğe doğru giden bir süreci işaret eder. “Görsel 5.1”.

Seramik eserlerde yıkım, enkaz, çoğalış, bütünlük, hızlı yapılaşma ve geçmişe özlem gibi temalar üzerinde, gerek şekillendirme tekniği gerek kullanılan renkler ve dokularla, eski ile yeni arasında bir köprü oluşturulması hedeflenmiştir. Beyaz ve şamot olmak üzere iki farklı kil, çeşitli pigmentler ve plaka tekniğinin kullanıldığı formlarda sırlı ve sırsız yüzeylerde doku arayışlarına gidilmiştir. “Görsel 5.1.”, “Görsel 5.2.”, “Görsel 5.3.”, “Görsel 5.4.”

Gerçeklikten soyuta doğru bir yol izleyen formlarda iç ve dış boşluklar ön planda tutulmuş, kimi eserlerin yüzeyinde çalışılan tuğla dokusu yardımcı malzemeler ile desteklenmiştir. Yardımcı malzemelerin verilmek istenen duygu ve düşünceleri aktarmada, kurgulanan atmosferi yaratmada etkili olduğu düşünülmektedir. Yıpranmış tuğla dokuları, dökülmüş sıvaları, kabuk kabuk kalkmış bovaları, deforme olmuş yıkılmış duvarları ile tasarlanan formlar da, terk edilmişlik ve yalnızlık duygusu vurgulanmıştır. “Görsel: 5.1”, “Görsel 5.2”, “Görsel 5.3.”, “Görsel 5.4.”

“Görsel 5.3 ve “Görsel 5.4 örneklerinde olduğu gibi gerçekçi detaylardan arınan leke ve çizgilerin ön plana çıktığı formlarda, renk zıtlıkları ile sonsuz bir bakış kazanılmıştır. Mavi ve siyah renkler kullanılarak formlarda daha belirgin/baskın bir yüzey oluşturulmaya çalışılmıştır.

Formların yüzeylerinde, saman, talaş, kum gibi organik malzemeler ile daha çok geçmişî yaşanmışlığı çağrıştıran etkilerin yanında, kentlerin karmaşası gürültüsü kalabalığını çağrıştıran kontrolsüz gelişî güzel çizgiler kazımalar da kullanılmıştır.

Görsel 5.1. Tuğçe Gamze Ege, Önce, 70x20 cm, 1040 C, 2017.

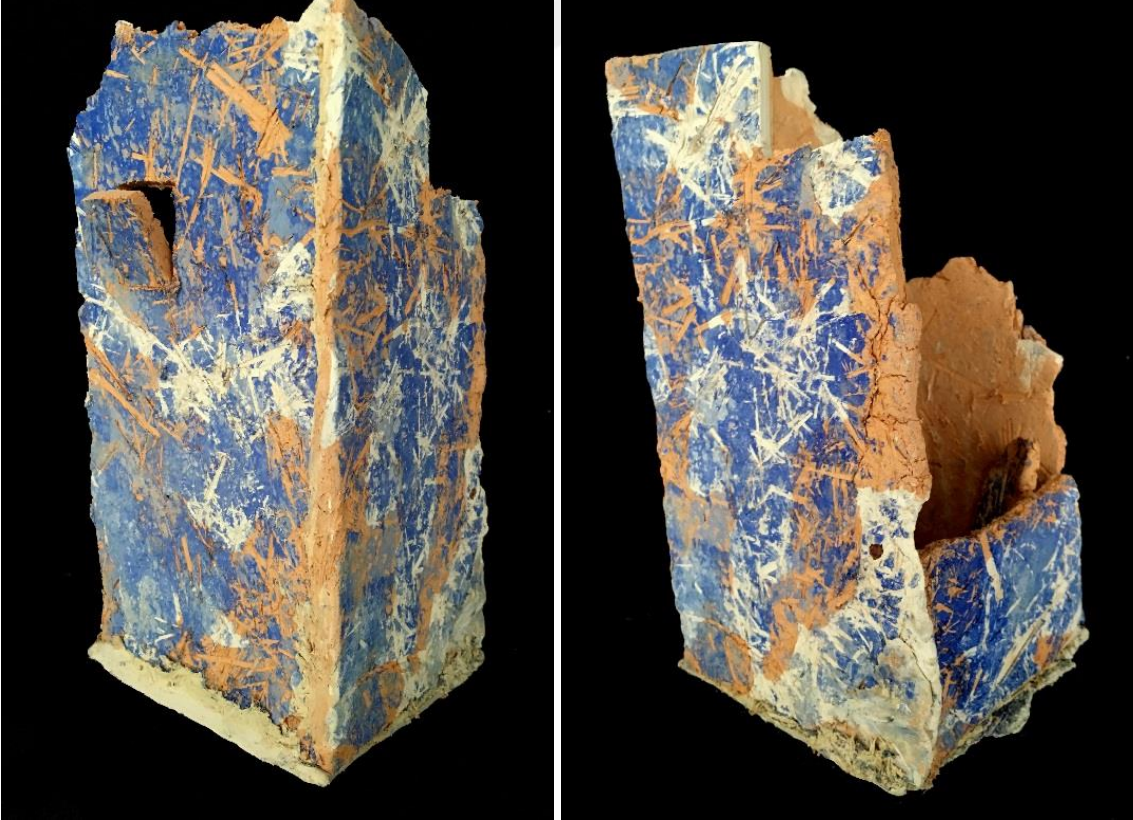
Her zaman eski evlerin bir ruhu olduğuna inanmışımdır. Şimdiler de ise; estetikten tamamen yoksun, ruhsuz, herhangi bir üsluba sahip olmayan beton duvarlar ile örülü teknolojik, modern evler ile dolup taşmış her yer... Şimdi ki evler belki daha kullanışlı, belki daha modern ama o eski evlerde büyüyen yaşayan insanlar, o insanların yarattığı samimiyet duyguları kaybolmuş. Hızlı dönüşüm süreçleri sindirilmeden evlerin hafızasının sürekli hızla değişmesi ve yenilerin eklenmesi...

Eskinin yerini yenileri alsa da eski evlerin yeri her zaman bende bir başka olmuştur. Yaşanmışlıklar daha bir samimi gelmiştir bana. Fakat yeni yapılaşmanın artık hayatlarımızı zorlaştırmaya, yaşam alanlarımızı belirlemeye ve daraltmaya başladığı günümüzün modern dünyasında her geçen gün betonlaşmayla birlikte daha da artan sıkışmışlık duygusu fazlasıyla hissedilmekte. Nasıl ki binalar şehirler de yan yana dizilip sıkışıyor, bu sıkışmışlık bireylerin hayatına da nüfus ediyor günden güne⁶³.

⁶³ Tuğçe Gamze Ege, Sergi Metni, 2017.

Görsel 5.2. Tuğçe Gamze Ege, Şimdi, 12x21 cm, 1040 C, 2017.

Görsel 5.3. Tuğçe Gamze Ege, Şimdi II, 25x24 cm, 1040 C, 2017.

Görsel 5.4. Tuğçe Gamze Ege, *Sonra*, 21x12 cm, 1040 C, 2017.

Görsel 5.5. Tuğçe Gamze Ege, *Göç*, 30x100 cm, 1040 C, 2017.

Farklı boyutlarda şekillendirilen evlerle strafor zemin üzerine oluşturulan düzenlemede, taş, kum, çimento ve alçı ile yol, tepe gibi gerçekçi bir görüntü kurgulanmıştır. Mimari maket malzemeleri ile mekan algısı desteklenmiştir. “Görsel 5.5”, “Görsel 5.6”.

Görsel 5.6. Tuğçe Gamze Ege, Göç, Detay, 2017.

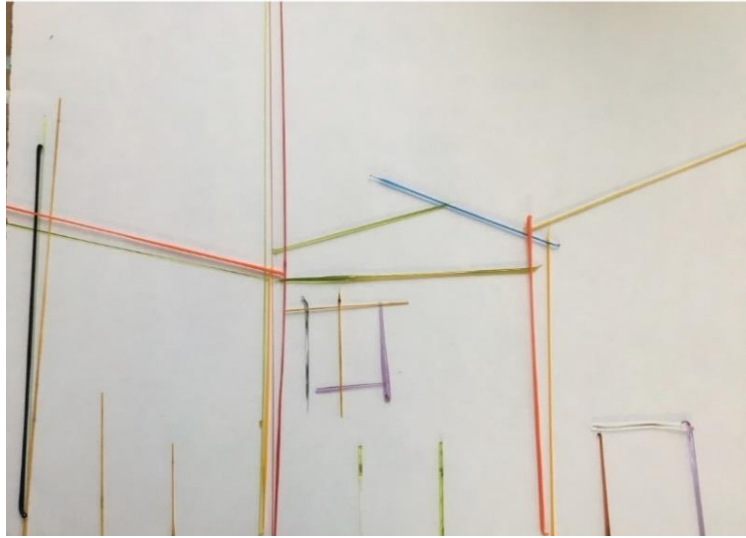

Görsel 5.7. Tuğçe Gamze Ege, Anılar, Enstalasyon, 1040 C, 2017.

Milyonlarca insan evlerini terk eder, sahip olduğu herşeyi geride bırakır ve daha iyi bir yaşam arar. Yine nasıl yeni bir ev bulurlar? Yeni evler yaşamın başlangıcı mı, yoksa güvenli bir sığınağa elveda demek zorunda kalınan büyük bir endişe mi? Neyi özleyeceksin?⁶⁴

Bu duygularla şekillenen “Anılar” isimli çalışma da ev ile insan arasında bir bağ kurulmaya çalışılmış, modern kentin yok ettiği görüntüler arasında, anılarda mutlu bir şekilde duran evler konu alınmıştır. “Görsel 5.7”.

⁶⁴ Tuğçe Gamze Ege, Sergi Metni, 2017.

Görsel 5.8. Tuğçe Gamze Ege, Lampworking Tekniği, Düzenleme.

Görsel 5.9. Tuğçe Gamze Ege, Lampworking Tekniği.

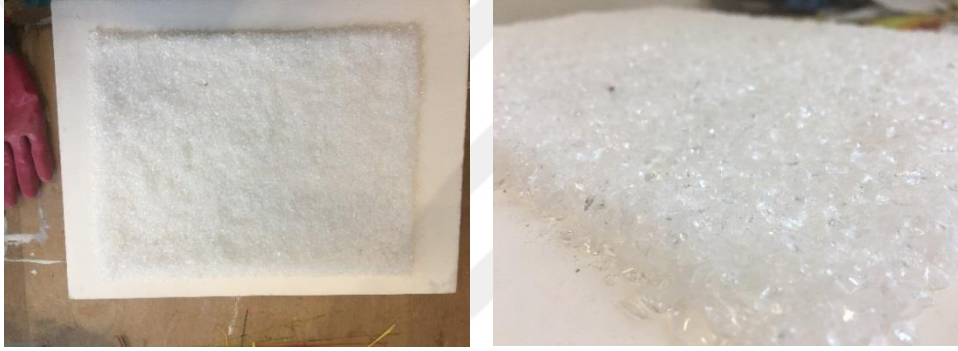
Yüksek lisans eğitiminde dört ay erasmus programı ile Almanya’da bulunan Ege, kendisi için yeni bir malzeme olan camı da ‘ev’ temalı tasarımlarına eklemiştir. Farklı bir şekillendirme ve fırınlama süreci gerektiren cam malzemenin, transparan oluşu, renk çeşitliliği, fırın içi şekillendirme teknikleriyle sağladığı avantajlar ile yüzey uygulamaları çalışmıştır. Birçok tekniğin yanı sıra, Lampworking (şaloma), füzyon, patte de verre, soğuk cam şekillendirme ve sıcak cam üfleme teknikleri ile eserler üretmiştir.

İlk olarak lampworking ile belirli bir ergime derecesine getirilen renkli cam çubuklar, farklı kalınlık ve boyutlarda şekillendirilmiştir. Şaloma ile bir araya getirilmeye çalışılan çubuklarda farklı cam bünye özelliklerinden dolayı sorunlar yaşanmış, iki farklı bünye birbirine karıştırılarak tekrar çekilen çubuklar ile çözüm yoluna gidilmiştir. Bir kompozisyon dahilinde bir araya getirilerek oluşturulan evler de çizgi değeri ön plandadır. Kalın, ince, sık, seyrek gibi tasarım ilkelerinin gözetildiği bu ilkelerle ile boşluk doluluk yüzey, perspektif algılarının yakalanmaya çalışıldığı yüzey çalışmalarında yeni tanışılan malzemenin dezavantajları da yaşanmış çok sayıda eser kırılarak yeniden şekillendirilmiştir. “Görsel 5.8.” “Görsel 5.9.”

Sıcak şekillendirme tekniği için, eriyik halde bulunan cam potadan alınarak, soğuk suda şoklanmış ve cam parçalar makinede öğütülerek, belirli bir inceliğe ulaştıktan sonra fırın plakası üzerine konulmuştur. Renkli cam çubuklarla hazırlanan kurgu, bu zemin üzerinde tekrar bir araya getirilmiştir. “Görsel 5.10”, “Görsel 5.11.”, “Görsel 5.12.”

Görsel 5.10. Fırından alınan camlar ve öğütülmüş cam taneleri.

Görsel 5.11. Makinede öğütülmüş şeffaf fırın cam tanecikleri.

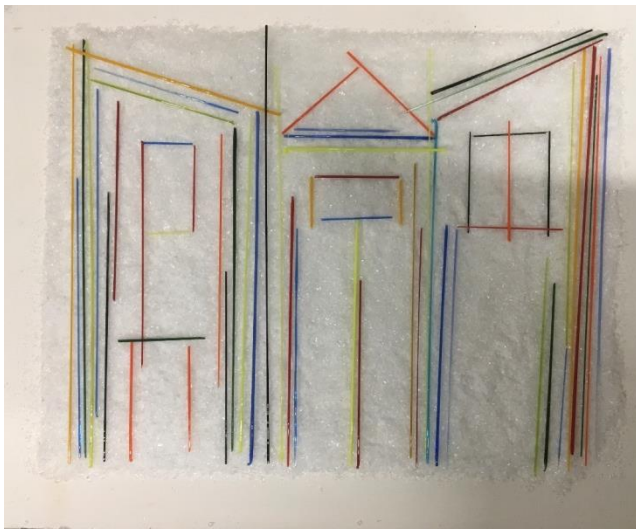

Görsel 5.12. Yüzeysel ev kompozisyonu ve fırına girmeden önceki görünümü.

Görsel 5.13. Fırından çıkan ev kompozisyonu, 760 C.

Bu çalışmada 760 C de fırınlama yapılarak tam füzyon tekniği uygulanmıştır. Fakat cam, fırından alındıktan sonra üzerinde çatlaklar ve ufak tefek tanecikler gibi hatalar gözlenmiştir. Bu hatanın nedeni ise; makine de öğütülen camlar arasında diklorik cam bırakılmasından kaynaklı olduğu saptanmıştır. Farklı cam bünyelerin tepkimeye girerek, çatlamlara yol açması ve zaman ile kırılmasına neden olmuştur. “Görsel 5.11.”, “Görsel 5.12.”, “Görsel 5.13.” İlk deneme de yüzey çok fazla kalın olduğundan, diğer çalışmalarda yüzeylerde inceltmelere gidilmiştir. 680 C de fırınlama yapılmıştır. Çalışma fırından alındıktan sonra, çok kalın bir tabaka olduğu görülmüştür ve derecenin yetersiz olduğu gözlenmiştir. Çubuklar ile yüzey birbirine uyum sağlamamış ve rölyef görüntüsü oluşmuştur. “Görsel 5.14.”, “Görsel 5.15.”

Görsel 5.14. Fırılama öncesi.

Görsel 5.15. Fırılama sonrası.

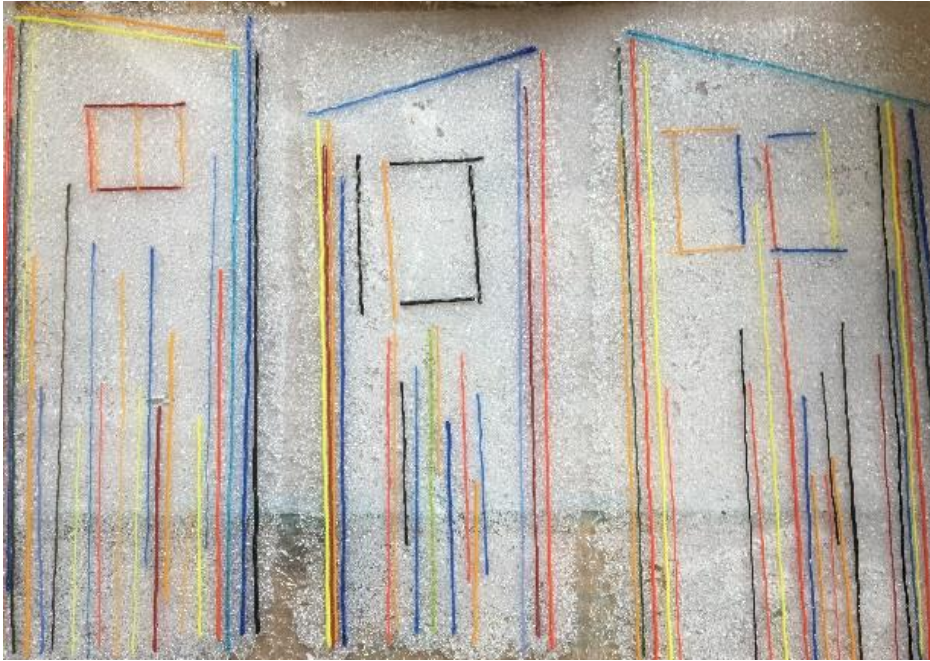
Devam eden süreçte, hatalar göz önünde bulundurularak farklı teknikler ve fırın rejimleri denenmiş istenilen yüzey etkisi yakalanmıştır. “Görsel 5.16.”, “Görsel 5.17.” , “Görsel 5.18.”, “Görsel 5.19.”, “Görsel 5.20.”

Görsel 5.16. Ev kompozisyonları fırınlama öncesi ve detay.

Görsel 5.17. Fırından alınan işler.

Görsel 5.18. Fırlama sonrası.

Görsel 5.19. İlk Evlerimiz, 38x75 cm, 760 C, 2019.

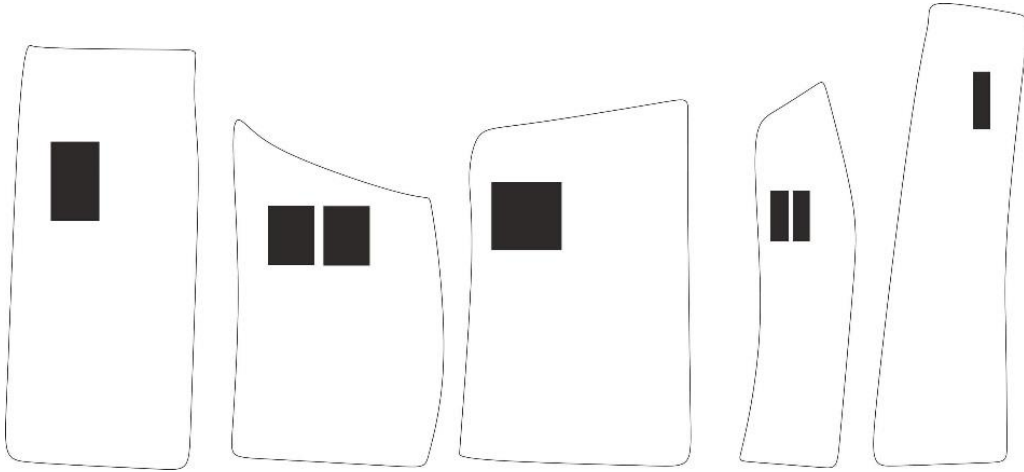
Söze nereden başlasak?
 Şimdi hepimiz o yalnız evlerdeyiz.
 Hepimizin evi ya da evleri..
 Unutmak üzere, unutulmak üzere
 Unutulanlar, kırık dökük..
 En eski izler, en eski anılarla..
 O evlerin kaderi, terkedilmiş
 Boş evler..
 Kiminin kapısı açık, kiminin camı kırık
 Ne sevinçler ne üzüntüler yaşandı bu evlerde
 Rengarenk çocukluk anılarımızdaki yiten evler..
 Yakın uzak kederli anımsamalar ile
 Şimdi ise başka bir dünyaya açılan kapı
 Değişen belleğimizde
 Yığınlar arasında sıkış tepiş, sisli görüntülerle..⁶⁵

⁶⁵ Tuğçe Gamze Ege, Sergi Metni, 2019.

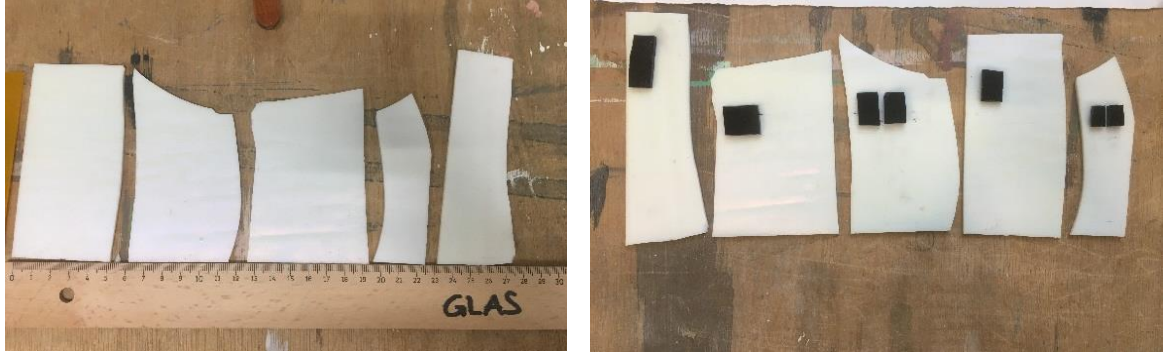

Görsel 5.20. İlk Evlerimiz, Detay, 2019.

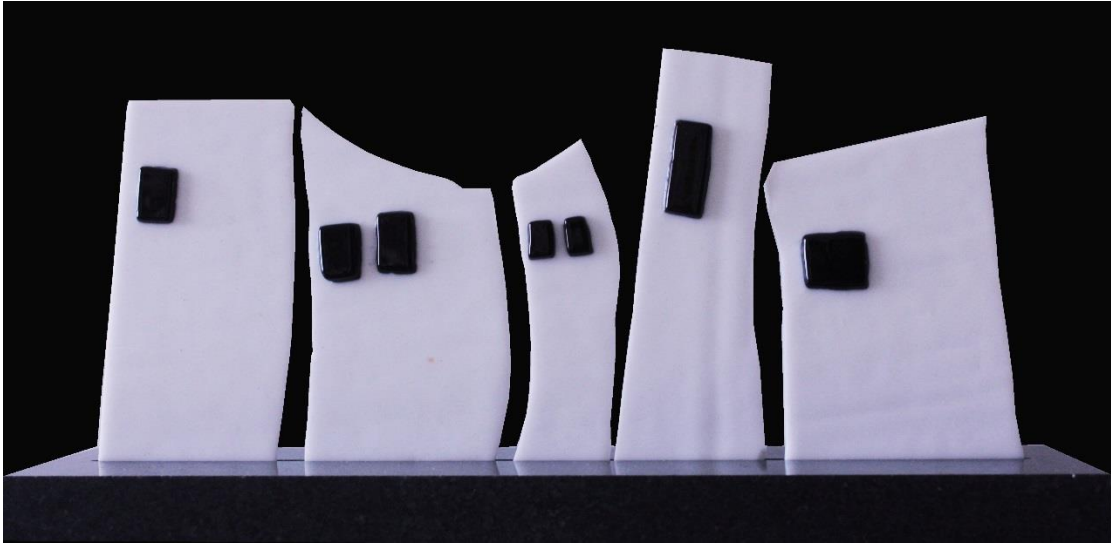
680 C fırınlaması yapılan sedefli cam yüzeyler farklı boyutlarda kesilerek zemin olarak tasarlanan Görsel 5.22.de, pencerelerde siyah camlar kullanılmıştır. “Gidenler” isimli çalışmada sakin ve berrak bir yaşam ile sisli, kalabalık ve donuk bir yaşam arasındaki zıtlığı temsil eden beyaz ve siyah renk kullanımı, illüstratif bir biçim kurgusuyla bir araya getirilmiştir. “Görsel 5.21.”, “Görsel 5.22.”, “Görsel 5.23.”

Görsel 5.21. Dijital ev çizimleri.

Görsel 5.22. Fırınlama öncesi şekillendirme aşaması.

Görsel 5.23. Gidenler, 30x15 cm, 680 C, 2019.

Cam çalışmalarının yanı sıra, seramik eserlerinde üretildiği bu süreçte farklı killer plaka tekniği ile şekillendirilmiştir. Fırına konulmadan önce iç yüzeyine engobe sürülen seramik formlar sıcakken fırından alınarak, 575 C ye ulaşan cam formun iç boşluğuna üflenmiştir. Bombe bir şekilde, pencere görüntüsü oluşturulmak istenmiş fakat seramik bünyede çatlama meydana gelmiş ve form kırılmıştır. Bunun; iki farklı kilin bir arada kullanılması, plakaların çok ince çalışılması, cam ve seramik malzemenin ısıl şoklara verdiği tepkinin farklı oluşu ve bir araya gelişte genleşmelerinin farklı olmasından kaynaklı olduğu sonucuna varılmıştır.

Cam ve seramik malzemeler bir arada kullanılarak gerek farklı malzemelerin bir arada kullanılmasına ilişkin yeni bir öneri getirmek, gerekse bu malzemelerin geleneksel kullanımlarının dışında yeni bir kullanım dili oluşturması hedeflenmiştir. “Görsel 5.24.”, “Görsel 5.25.”, “Görsel 5.26.”, “Görsel 5.27.”

Görsel 5.24. Seramik forma sedefli cam ile pencere yerleştirme.

Görsel 5.25. Seramik ve cam formların pişirmeden önceki görünimleri.

Görsel 5.26. Seramik ve cam bünyenin fırına koyulma anı.

Görsel 5.27. Üfleme sırasında kırılan seramik bünye ve sıcak cam görünümü.

Raku çamuru kullanılarak, ısıl şoklara daha dayanıklı olacağı düşünülen, yalın ev formlarının pencere boşluklarına sıcak cam üfleme tekniği yeniden denenmiştir. Aynı şekilde seçilen opak renkli camlar ve seramikler fırın içerisine konulmuş, fırın sıcaklığı 530 C ye ulaştığında camlar fırından alınıp, sıcak cam fırınında şekillendirilmeye başlanmıştır. Bu sırada seramik formlar, sırasıyla fırından alınıp sıcak bir şekilde içine engobe sürülüp boşluklara cam üfleme yapılmıştır. “Görsel 5.28.” , “Görsel 5.29.”, “Görsel 5.30.”

Görsel 5.28. Seramik form şekillendirme süreci.

Görsel 5.29. Pencere boşluklarına cam üflenen seramik formlardan detay.

Görsel 5.30. Güz Evleri, 25x17 cm, 530 C, 2019.

SONUÇ

Tez kapsamında insanın sığınağı, özel alanı olan ‘ev’; psikolojik, sosyolojik bağlamda ve tarihsel süreçte konu özelinde detaylı bir şekilde incelenmiştir. Tarih öncesi çağlardan günümüze kadar var olan ‘ev’ belirgin bir tema olarak, tüm sanat dallarını etkilemiştir.

‘Ev’ teması dönemler boyunca evrimleşip; yaşanan zaman veya sanatçıya göre bazen gerçekçi, bazen stilize, bazen ise, soyutlanarak günümüze kadar taşınmıştır. Sanatçılar, yaşadıkları dönemin vermiş olduğu sıkıntıları eserlerine yansıtmiş ve izleyicide düşünme, sorgulama hissi uyandırmıştır. Standardizasyon ve çarpık kentleşme evin inşasında daima bir tahribat yaratmış, modernleşme ile birlikte ev biçim olarak olduğu kadar, algı olarak da değişmiştir.

Ev insanı dış etkenlere karşı koruyan bir kalkan, her şeyden önce bir yuva ve onun vazgeçilmez bir parçasıdır. Toplumdan topluma değişse de sadece dört duvar değil, bir imgedir, bir çağrışımdır ve insanların algısındaki yeri değişmemiştir. Şekil değiştiren ancak hiçbir zaman kopmayan bir bağ ile hayatlarımızda ve coğrafyamızda geniş yer kaplayan evler, elbette diğer sanat alanlarının olduğu gibi çağdaş seramik sanatının da konusu olmuştur. Hep aynı özlem ve anılar ile birçok sanatçı ve düşünür eserler üretmiş, politik ve kavramsal bir bakış açısıyla söylemler ortaya çıkarmıştır. Tezde yer verilen sanatçıların görüşleri ışığında, ev teması sanatsal üretimin yapı taşlarından biridir.

Edebiyat tiyatro, sinema, resim, gibi farklı disiplinlerin bakış açıları sanatçıların inceleminde yeniden şekillenen ‘ev’ çağdaş seramik sanatı özelinde, seramik malzemenin ve tekniklerinin anlatıma olan katkıları ile birlikte değerlendirilmiş, bu tema kapsamında yapılan eserler tespit edilmiştir. Gerek yapı malzemesi, gerek kaplama elemanı, gerekse sanat objesi olarak kullanılan fiziksel ve kimyasal özellikleri, kolay şekillendirilebilirliği ile duyguları düşünceleri ifade etmekte, sanatçıya pek çok imkan sunan seramik malzeme ile şekillendirilen eserlerde ‘ev’ teması biçim değiştirerek yer almaya devam etmektedir. Seramik, farklı malzeme, şekillendirme ve pişirim tekniği zenginliği ile birleştiğinde özgün bir dil oluşturmada sanatçıya kapılarını açmıştır.

Hayatın ve sanatın içinde yer alan ‘ev’ temasının, detaylı bir şekilde incelenmesi ve örnekler üzerinden irdelenmesi, günümüzde araştırmacılar ve benzeri üretimler yapan sanatçılar açısından, kuramsal ve uygulamaya yönelik önemli bir kaynak olacaktır.

KAYNAKÇA

- Akyol Gizem (2005). Cahit Külebi ve Yavuz Bülent Bakiler'in Şiirlerinde Anadolu ve Anadolu İnsanı, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir.
- Arslantaş Yüksel (2014). Paleolitik ve Mezolitik (Epi-Paleolitik) Çağ'da Barınma, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 2(24), 319-343.
- Artun Nur; Ojalvo Raysi (Der.). Ali Artun (Ed.) 2012. Arzu Mimarlığı, Mimarlığı Düşünmek ve Düşlemek. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Avşar Leyla Elif (2011). Kozmik Ev Enstalasyonları, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Sanat Eseri Çalışma Raporu, Ankara.
- Bachelard, Gaston (2013). Mekanın Poetikası. İstanbul: İthaki Yayınları.
- Barlas Mert (2019). Günümüz Sanatında Mikro-Ütopik Mekan Uygulamaları, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sanatta Yeterlik Sanat Çalışması Raporu, Ankara.
- Bauman, Zygmunt (2017). Kimlik. (Çev. Mesut Hazır). Ankara: Heretik Yayınları.
- Charles Baudelaire (2001). Kötülük Çiçekleri. (Çev. Ahmet Necdet). İstanbul: Adam Yayınları.
- Çakar Nurtaç (2018). Çağdaş Seramik Sanatında Gelenekselden Günümüze Bir Bağ Nina Hole, Ulakbilge, 6(28), 1135-1145.
- Çetindağ Gülda,(2008). Türk Kültüründe Mağara Motifi, 38. ICANAS Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi, 443-455.
- Çizgen, Nevval (1994). Kent ve Kültür. İstanbul: Say Yayınları.
- Çiftçi Mahmut; Binici Mehmet (2018). Karikatürler Üzerinden Toplumsal Değişimi Anlamak, Çekmece İZÜ Sosyal Bilimler Dergisi, 13(6), 121-160.
- Demirel Serhat (2007). Ziya Osman Saba'nın Şiirinde Ev, Bilkent Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Exupery, Antonie de Saint (2015). Küçük Prens. (Çev. Tomris Uyar, Cemal Süreya). İstanbul: Can Çocuk Yayınları.

Gombrich, E.H. (2009). Sanatın Öyküsü. (Çev. Erol Erduran, Ömer Erduran). İstanbul: Remzi Kitabevi.

Güventürk Cem (2019). Uykusuz Dergi, Süreli Yayın 10(601).

İzci, Adil (2010). Evler Sokaklar Kitabı. İstanbul: Yitik Ülke Yayınları.

Kandinsky, Wassily (2010). Sanatta Ruhsallık Üzerine. İstanbul: Altıkırbeş Yayın.

Kejanlı Türkan (2005). Anadolu'da İlk Yerleşmeler Ve Kentleşme Eğilimleri, Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları, 89-97.

Kıyar Neslihan (2013). İlkel Us Ve Sanat Algısı Bağlamında Tabula Rasa Kurgusu, Sanat Dergisi, 0(22), 135-146.

Kalay Leman (2013). Seramik Sanatında Minimalist Düzenlemeler, Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Seramik Anasanat Dalı, Sanatta Yeterlik Eseri Sanat Çalışması Raporu, Ankara.

Necatigil, Behçet (2018). Eski Sokak. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Önver, Şiriner Makbule (2016). Konut ve Konut Politikası. İstanbul: IJopac Yayıncılık.

Önal, Pınar Baklan (2018). Sanatta Malzemenin Yaratım Sürecindeki Rolü Ve Seramik Sanatında Esere Özel Bünye Kullanımı, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sanatta Yeterlik Sanat Çalışması Raporu, Ankara.

Özkan Şafak Çetin (2017). Çağdaş Sanatta Bir Üretim Yöntemi Olarak Seramik Malzemenin Tahribatının Araçsallaştırılması, İdil Dergi, 6(34), 1819-1834.

Saba, Osman Ziya (2014). Cümlemiz Bütün Şiirleri. İstanbul: Can Sanat Yayınları.

Sağsöz Ayşe; Al Selda (2013). Kent İçinde Bir Yapı, Yapı İçinde Bir Kent. Sanat Tarihi Dergisi, 2, 93-94.

Şahbaz Hasan(2015).Seramik Sanatçısı Hasan Şahbaz İle Söyleyişi, Seramik Federasyonu Dergisi Seramik Türkiye, ISSN 1304-6578(47),54-62.

Şişmanoğlu Şehnaz (2003). Behçet Necatigil Ve Şiirin Ev Hali, Bilkent Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Topakkaya Arslan (2018). M. Heidegger'de Köklere Bağlılık (Ortsverbundenheit) Kavramının Tahlili, Temaşa Felsefe Dergisi,8, 64-72.

Van Gogh, Vincent (2013). Theo'ya Mektuplar. (Çev. Pınar Kür). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Yiğit Malkoç; Türel Sönmez (2006). İlkçağlardan Günümüze Anadolu'da Açık Mekanın Evrimi, Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi, 3(2).

İnternet Kaynakları

<https://ahmetustanindefteri.blogspot.com/2015/01/Cave-Art-Lascaux-Magarasi.html>
(Erişim Tarihi: 13.03.2019).

<https://artaxis.org/hasan-numan-sucaglar/> (Erişim Tarihi: 03.05.2019).

<http://babospalma.hu/index.php/en/sculptures> (Erişim Tarihi: 29.04.2019).

<http://www.babospalma.hu/index.php/en/about-me> (Erişim Tarihi: 29.04.2019).

<https://cfileonline.org/art-hayashi-yasuo-two-works-from-his-house-series/>(Erişim Tarihi:01.05.2019).

<https://connienorman.com/blog/2013/07/30/mary-fischer-plinth-gallery-artist-interview/>
(Erişim Tarihi: 01.05.2019).

<https://www.crimsonearth.co.uk/juree-kim> (Erişim Tarihi:05.06.2019).

<https://dmrzezgi.wordpress.com/sanat-nedir/> (Erişim Tarihi:20.03.2019).

<https://www.edasoylu.com/press-release-tr-2> (Erişim Tarihi:01.04.2019).

<http://hasansahbaz.blogspot.com/?view=classic> (Erişim Tarihi: 29.04.2019).

<https://www.japaneseceramic.com/new-blog/2018/10/15/n9qe1p6tut4eyb78rhgo94ape5t9t> (Erişim Tarihi: 01.05.2019).

<http://lebriz.com/pages/exhibition.aspx?lang=TR&exhID=4764>(Erişim Tarihi:02.04.2019).

<http://lebriz.com/pages/lst.aspx?lang=TR§ionID=1&articleID=890&bhpc=1>(Erişim Tarihi: 02.05.2019).

https://legacy.iku.edu.tr/sergi_kataloglari/fureya.pdf (Erişim Tarihi: 23.04.2019).

https://legacy.iku.edu.tr/sergi_kataloglari/fureya.pdf (Erişim Tarihi:23.04.2019).

<https://seninmedyan.org/2018/02/19/tarih-oncesi-donemin-efendisiz-kenti-catalhoyuk/>
(Erişim Tarihi:13.03.2019).

<https://www.themarksproject.org/marks/winokur-0> (Erişim Tarihi:06.05.2019)

<https://www.torik.tv/kultursanat/eda-soylu-anneanne-evinden-kalanlar/> (Erişim Tarihi :01.04.2019).

<http://www.snyderman-works.com/artists/mary-fischer> (Erişim Tarihi: 01.05.2019).

<http://robertwinokur.com/statement.html> (Erişim Tarihi:06.05.2019).

Diğer Kaynaklar

Catalogue of the Taiwan Ceramics Biennale: Critical Currents / Contemporary Ceramics,
New Taipei City Yingge Ceramics Museum Date of Publication: June 2014, ISBN
978-986-04-1457-8.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, Adı : EĞE, Tuğçe Gamze
Uyruğu : Türkiye Cumhuriyeti
Doğum Tarihi ve Yeri : 25.02.1992 / ÇANAKKALE
Telefon : +90 539 710 6470
Faks :
E-mail : gamzeege2@gmail.com

Eğitim

<i>Derece</i>	<i>Eğitim Birimi</i>	<i>Mezuniyet Tarihi</i>
Yüksek lisans	ÇOMÜ SBE Seramik Ana Sanat Dalı	
Lisans	ÇOMÜ GSF Seramik Bölümü	2015
Lise	Çan Lisesi	2011

İş Deneyimi

<i>Yıl</i>	<i>Yer</i>	<i>Görev</i>
2013-2013	Kale Seramik Çanakkale Kale Bodur Seramik	ÜRGE (Stajyer)

Yabancı Dil

İngilizce

Yayımlar

.....